

SZILÁGY-SOMLYÓ.

T Á R S A D A L M I H E T I L A P
és**A SZILÁGY-SOMLYÓ-VIDÉKI GAZDASÁGI-EGYLET KÖZLÖNYE.**

Megjelenik minden csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyed évre 1 frt.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Nagy László.

Segéd-szerkesztő:

Hulinka Sándor.**SZERKESZTŐSÉG:**

Sz.-Somlyón az ev. ref. papi háznál, hová a kéziratok,
Kiadóhivatal:
városház, főjegyzői iroda, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.
Hirdetések jutányos árban. Bélyegdíj 30 kr.

Vasutügyünk.

Vasutügyünkben a közmunka- és közlekedésügyi m. kir. miniszteriumtól a megyéhez a következő rendelet érkezett:

A nagy-károlyi-zilahyi helyi érdekű vasutak m. évi decz. 16-án s következő napjain megtartott közigazgatási bejárásról fölvetett s a hiteles másolatban idezárt jegyzőkönyv tartalmát tudomásul vévén, az abban foglalt megállapodásokat egyidejűleg jóváhagytam. A bejárás alkalmával fölmerült kérdésekre és előadott kívánságokra nézve következőkben közlöm elhatározásaimat:

Ér-Hatvan község határában az engedélyezési tárgyalás alkalmával egy megálló hely állapíttatván meg, e község e részbeni kérelme elintéztet nyert, ellenben Ökörítő község részéről előadott hasonló kérelem majdan a pályának forgalomba helyezése után lesz a pálya üzletét átvevő vasuti társaságnál megújítandó, megjegyezvén, hogy a vasuti érdekeltséget már most felhívtam, hogy a vonal-örház beosztást oly módon tervezze, hogy e kérelem lehetőleg teljesíthető legyen.

Tasnád-Szántó község képviselőinek az iránti kérelmét, hogy a vonal a 187/241. szelvények között, ne a tervezett irányban, — miáltal a községbeli birtokrészeket igen kedvezőtlenül szeltnének át, — hanem a Teremre vezető út mentén, annak jobb oldalán, a szántói erdőn keresztül s a közlegelő szélén vezetessék; — tekintettel arra, hogy az érdekeltség részéről időközben eszközölt póttanulmányok szerint a variáns vonal kiépítésével a község képviselői által fölemlített hátrányok elkerültnének: hogy továbbá az állomás ez esetben a községhez közelebb lesz elhelyezhető s végül, hogy a mintegy 300 m.-el nagyobb

hosszból előálló több költségek, a kisajátítás czimén elérhető megtakarításokban előre láthatólag fedeztetiket fogják találni, — teljesítendőnek találtam s felhívtam a vasuti érdekeltséget, hogy a kérdéses variáns részletterveit dolgozza ki s a közigazgatási pótbejárás eszközölhetése végett hozzám terjessze fel.

Tasnád-város előjáróságának ama kívánságát, hogy az állomás a városhoz közelebb helyeztessék, elvileg figyelembe veendőnek találtam; de éppen ezen szempont méltatása mellett nem tartom megfelelőnek a község kérvényében legmegfelelőbbnek jelzett ama megoldást, hogy az állomás az ugynevezett „Lapson“ létesíttessék, mivel ez esetben eltekintve a kiviteli nehézségektől s a bizonyára igen jelentékeny több költségektől, az állomás legkevesebb 600 m.-rel távolabb feküdnék a jelenleg tervezett állomás helyénél s e mellett mintegy három kilometer hosszú kút kiépítése válnék szükssé. Ennélfogva tekintettel arra, hogy e kérdésnek megfelelő megoldhatása érdekében az érdekeltség által időközben eszközölt pótfelvételek szerint a pályaszínek csakély mérvű emelése mellett, az állomás mintegy 400 m.-rel lesz a városhoz közelebb elhelyezhető, anélkül, hogy ezáltal az irány és emelkedési viszonyokban említésre méltó kedvezőtlenebb helyzet állana be, a nélkül továbbá, hogy csuszások előállításától tartani lehetne, avagy hogy az előállítási költségek jelentékeny mérvben szaporodnának; részéről a fent jelzett kiviteli módozatot találtam elfogadandónak s egyidejűleg föl hívtam a vasuti érdekeltséget, hogy a tasnád-szántói variáns tervezetével ezen variáns tervezetét is mutassa be, a közigazgatási pótbejárás együttes megtarthatása végett

Gróf Károlyi Tibor megbizottjának, Sóhár

Az ő szívét már nem zavarja semmi,
Szemét se bántja fény, ha bármi nagy;
Mint lepke tör a láng elébe menni;
S fennen kiáltja: szólj; ki vagy; ki vagy?..

Istrán vagyok, a lengyelek királya,
E föld szülötte, ez ősi vár ura,
Kit messze földre vitt a sors dagálya
Egy messzi trónra s véres boszura.
Én törtem össze az orosz hatalmát
Lithwania kalászos halmain;
S várra tevém a lengyel birodalmát,
Hogy visszahökken ez újabb Kain.

Ez új tatárnak szolgálczából
Megmentve lőn a nagy mívelt Nyugat
S a hála mi e nagy mívelt Nyugattól? . . .
— Népemre ő raká a lánczokat!
Megosztozának, mint az Ur palástján! . . .
Kockát vetének rá és elnyerék;
Csakhogy ez osztályt, — majd idők folyásán —
Sírati fogja árva nemzedék! . . .

Még megmaradt, még lélegzett a lengyel
S föl-fölríad, hogy védje létjogát;
De hasztalan lebeg fölötté szent jel, —
A nagy Nyugat — szégyelve önmagát —
Széttépte azt a népet, mely kozáktól
Bécsnél töröktől menti meg honát
S ki hitte volna? — A ravasz Kaintól,
Orgyilkosul megölni — adja át.

Gyula tiszttartónak azon kérését, hogy a vonal a 300 és 305 szelvény között olyképp tolassék el, hogy a grófnak birtokát lehetőleg ne érintse, figyelembe vehetőnek nem találtam; mert a vasut-vonal a kérdéses nagy kiterjedésű birtoktagot különben is csak egyik szegletében, tehát éppen nem kedvezőtlen módon szeli át, s mivel a bejárás alkalmával megállapított útjáró s párhuzamos ut előállítását után, a gázdálkodás nem szenvedhet figyelemreméltó hátrányt, holott a vonalnak a kívánt módon való eltolásával, — ha ez a kérdéses birtok nagy terjedelme mellett egyáltalában lehetséges volna, — az irányviszonyok igen kedvezőtlenül alakulnának s a pályahossznak növekedésével, jelentékenyebb több költség idéztetnék elő.

Hasonlóképen elutasítandónak találtam Kovács Istvánnak, mint székvári Rendes János megbizottjának azon kérését, hogy a vonal a 329/334 szelvény között eltolassék, minthogy a vonalnak a jelenleg tervezett vezetését egyrészt a kedvező irány és lejtési viszonyok, valamint a pályahossznak lehető csökkentése, másrészt pedig a szakási kiterő állomásnak, éppen Rendes János szóban forgó birtokán való legalkalmasabb elhelyeztetése — tüntetik fel legelőnyösebbnek, mely utóbbi körülmény gazdaságilag is bizonyára ellensúlyozza a felszólaló nézete szerint reá háramolható hátrányokat.

Uj-Német község előjáróságának azon kijelentését, hogy Szentkirály község és több érdekelt által a vasut vonalnak Tasnád-Illed-Terem irányában leendő vezetése iránt benyújtott folyamodványhoz hozzájárul, — a kérdéses folyamodványnak dr. Balássy Endre, mint a vasutlétesítő bizottság tasnád-vidéki elnöke által a jegyzőkönyvhöz fűzött nyilatkozat bizonyossága szerint történt visszavonása folytán, tárgytalannak tekintem.

S átadta mégis; az Ábel vére csorgott
A vad fivér kezén Varsó fölött;
És Lengyelország rongyszilánkra foszlott,
Melyből a bűn s a birvágó töltözött! . . .
Hej lengyelem! Hogy téptem szemfödömet
Az ősi Krakó sirja mélyiben;
S újból halék, hogy láttam szenvedésed
A kő alatt, hol annyi szent pihen!

Föltámadék népemmel annyiszor
A hányszor ez újból csatára szállt,
Hol Kosciusko Bem ágyuja szólt,
Együtt vevém és osztám a halált:
És meghalék . . . Siromba szállva újra,
Ha sirba szállt reményem ő velök;
Nem élni s mégis remélni élve-halva, —
Eszmék vezérinek ez népszótok!

S azóta oly nehéz álom nyomott . . .
De siromat most mely zaj verte föl? . . .
Hát megjelen e vad Kain legott
S most már hazánknak életére tör? . . .
Megállj! Megállj! . . . Feltörte siromat
A rémhir és — eléd állok megint!
S ha folyni fog gyászharczod itt alatt,
Ott fenn a légben csont-karom suhint!

Ott várom én Ivánt, ki rettenet*)
Volt önhonának s másnak egyaránt

*) Iván czár, a „rettenetes“ volt Báthory el-lensége.

TÁRCZA.**Báthory István lengyel király.**

[† 1586. decz. 12.]

Bús őszi köd borítja a vidéket;
Somlyó fölött a mult emléke száll;
Ős Magura már elhányt minden éket
S mogorva arcczal lombja-fosztva áll:
De im az ormon, méla őszi éjben,
Szokatlanul lángszikra tűn elé;
Sugára utat vág a nagy sötétben
S fénylő ivet von a várrom fölé.

Es most, a völgy koromsötét zugából,
Nagy villanás közt, szikla mélyiből
Királyi fényben fedve koronától,
Egy földfeletti lény előre tör . . .
S az éji őr, kit arra vitt el útja,
Rémülten áll az égi lény előtt;
Térdére hull és arcát elborítja,
A lángsugár, hogy meg ne ölje őt.

A szembe-halmon, újdouj keresztnél,
Búban merülten egy költő mereng,
A túlvilági fénynél most föleszmél,
S míg láb alatt a durva szikla reng:

Mai számunkhoz egy fél iv melléklet van csatolva.

cseny viz alatt áll, e községben nem ritkán az ablakokon folyik be a víz, a házak romba dőlnek, ember élet is áldozatul esik, az országot el van öntve és átszakítva, a közlekedés megakad, a földeken pedig csónakázni és gondolkozni lehet a felett, mivé lett a tömérdek vetés vagy a keresztbe gyűjtött gabona s összehordott takarmány, miket a víz menthetetlenül elsodor.

E rövid vonásokban a képe ama veszedelemnek és mondhatni csapásnak, mely áradáskor ez ugys elszegényedett vidékre nehezedik és annak adóképességét tetemesen csökkenti.

Általánosan ismert dolog, hogy a Kraszna mentén lakók, de főleg Somlyó és Perecsen határa télen nyáron az árvízveszély lehetőségének kitéve, élet és vagyonbiztonságuk fenyegetve vannak. Nagyon ohajtandó, hogy komolyan gondolkozzunk róla s az illető körök már egyszer komoly figyelemre méltassák.

Hangzottak ugyan panaszok, de azok mint, mint a tapasztalás bizonyítja eredménytelenek maradtak. Mert a mit eddig az áradás ellen tettek az csak a papiron van, ott sem egészen s ez úgy hisszük vajmi keveset használ a víz pusztító ereje ellen.

Igaz tudomásunk szerint a lefolyt néhány év alatt a kraszna egyszer sem öntött ki, de azért a veszély nem kevésbbé maradt permanens és csak azon esodálkozhatunk, mindeddig tényleg semmisen történt a veszély elhárítására, minthogy az okok, melyek a Kraszna kiöntését nevezett helyeken leginkább előidézik, mindeddig még fenállanak, pedig a tervbe vett intézkedések értelmében épen azokat kellett volna megszüntetni. A körülményeket megvilágítván vessünk számot a helyzettel, hogy miről is van szó.

Általános vélemény szerint azon okok közül, melyek ha egyenesen nem is idézik elő, de mindenesetre okozzák a Kraszna oly nagy mérvben való kiöntését, első helyen említendők a fenékgátra berendezett malmok. Ilyen fenékgátra berendezett malom Krasznától Szilágy-Somlyóig kilencz van. Ezek közül különösen két malom a legveszedelmesebb, a somlyói és perecsenyi felső malmok, mert szakemberek állítása szerint a Kraszna medrének beiszapososodása e gátak által okozott felemelkedésénél fogva a vizet ezek tolják fel legjobban.

Tehát a fenékgátas malmok, főleg peidg a nevezett két gát a főokozója az itteni nagyobb mérvű árvizeknek, melyek ugyan az ideihez hasonló nagy esőzések és hóhullások illetve olvadások alkalmával is elmaradhatnak, de a körülmények összejárásza mellett már nyáron is gyakran megtörténtek. Hogy ezen most jelzett nézetek a valóságnak megfelelnek-e és másrésről kétségtelen káros helyzeten miképen lehetne segíteni, ohajtandó volna a kultur mérnökök által való megvizsgálása. Mert hiszen hozatott ez ügyben megyei rendelet, melynek értelmében új malmokat felállítani nem szabad s a gátak

tákról, löversenyről stb. oly kedvesen csevegnek s közbe-közbe egy-egy hamis pillantással tudatják szívök önzetlen érzelmét, nem bírnak eleget nevetni, pajzán jókedvük határt nem ismer, magasröptű képzeletök még az ábrándok honába is átcsapong. Oh így jól telik az idő!

De nem kedves multság ám kötelesség. ből udvarolni, pedig gyakori ez, mert ütköznek úgy össze a körülmények, hogy nem csak kell, hanem muszály. Itt már nincs semmi tűz a szemekbe, semmi élnkség az arcon, semmi jó kedv a beszédbe — szóval kötelességből megy minden. No de még is hozzá kell fogni. Van szegény időjárásnak dolga, még e születésük előtti időre is vissza emlékeznek, mikor volt jó, mikor rossz idő, s milyen van most azokhoz képest, mind-mind elmondják egymásnak. De a kolbász is elfogy, akármilyen hosszú, az időnek, is vége van egyszer, de azért ők a beszédől nem fogytak ki. Tárgy van elég. Ott vannak a közömbös dolgok, kezdve a repeültetésen, végezve a sarju kaszáláson s isten tudja még mi mindenféle nemzetgazdászati körébe vágó dolgokon de az édes szókat, — nem ugyan azt, a mit egy jegyben levő s meglehetősen durvácska vőlegény mondott jegyesének, midőn kérte, hogy mondjon már neki egy édes szót s mondta rá: cukor, hanem a keblbi ügyeket itt érintetlenül hagyják. S mikor egymástól elválnak, az örvendek, hogy volt szerencsém, vagy legyen szerencsém szóváltások elmaradnak. Vajjon melyiknek telt jobban az idő?!

Hivatalból szépelegni? Ez már szép! Az az örökös hivatalos mosoly az arcon. A mamának kezét csókol, a kisasszonynak udvarol, sőt még annyira megy, hogy szerelmet is vall. De félszemmel mind csak a tatát nézi, vajjon tetszik-e ez neki? s ha igen, jobban, dühösebben udvarol, mindent mo-

kellő magasságbar tartandók, a mi azt bizonyítja. hogy a bajnak ebben rejlő okát felismerték. Arra nézve is voltak kedvezményezések, hogy a malmok vagy eltávolíttassanak vagy alulesaposokká alakíttassanak át. De ez nem történt meg, mert a malom átalakítása a tulajdonosoknak tetemes költségét okoz és ott hol a magánérdek a közérdekkel szemben áll rendszeren igen nehéz szegletre jutni. Egyébiránt is a malmok megzüntével a vidék érdekei ismét újabb és nem jelentéktelen kárt szenvednének.

Ez okból, de egyébbként is bár egyeseknek károsodását nem kívánjuk annál őszintébben ohajtjuk az összeség javát és ha az egyesek érdeke veszélyeztetné az összesét, inkább a közjólét sorsát vennők figyelembe.

A Kraszna, árvíz idején igen nagy területet önt el és megsemmisíti annak egy termését, annyi szegény ember munkájának véres verejtekkel szerzett gyümölcsseit. A malmok összesen nem hoznak annyi jövedelmet és nem fizetnek annyi adót több év alatt, mint a mennyi értékű termés semmisül meg pár óra alatt. Ha meggondoljuk, hogy a Kraszna egyetlen nyáron több ízben öntött ki s csak egy alkalommal több mint harmincezer forint kárt becsültek föl, úgy könnyen fogalmat szerezhethünk az érdekek jogosultságának határai felől.

Ismételten őszintén kívánjuk egyesek jogainak, érdekeinek épségben tartását; de egy egész vidéknek védelmére az egyesek érdekeivel szemben is még inkább kétségbevonhatlan joga van a nagy közönségnek. A jelen esetben pedig az ügy megvizsgálását és tetteket kívánnunk a vidékre nézve fontos kötelesség.

Világszerte folyók szabályozásával és avval foglalkoznak, hogy a természeti erők romboló erejét lehetőleg csökkentsék. Hollandok a tenger áradata ellen sikerrel küzdenek évszázadokon s hazánkban is teljes erővel azon dolgoznak, hogy mocsáros területeket mívelés alá hozhassanak és a folyók áradását megakadályozzák. Az, hogy a Kraszna nem önt ki minden évben, nem indok arra, hogy kezünket összetéve tétlenül nézzük annak mákor annál nagyobb mérvben bekövetkezhető pusztítását. A kis Kraszna több kárt okoz egyszeri kiöntésével e vidéknek, főleg ha az nyáron történik, mint a mennyire valóban gondolnánk.

El nem mulaszthatjuk tehát azon ohajtásunkat kifejezni, hogy a Kraszna garázdálkodásának megfékezésére tételnének meg azon lépések, melyeket más és más vidékek a romboló vizek ellenében már régen foganatosítottak és ez által az illető vidék érdekének a köteles adót az intéző körök meghozták. Szóval oda kell törekednünk, hogy a Kraszna szabályozásának ügye az arra hivatott hatóságok által felkaroltassék, kélturmérnökök kezébe adassék, hogy így az adó által megterhelt gazdák érdekei legalább ez oldalról az áradások által okozott károktól megvédve legyenek.

solyogva ad elő, még talán azt is, hogy neki tulajdonképpen csak a tata protekciójára lenne szüksége.

Haszonlesésből tenni a szépet, ez nagyszerű s valóságos művészet. Sokan oly tökélyre viszik hogy bánulatra kelt ügyessége, jártassága s a mellett nagyvilági műveltsége. Pedig ha tudnák, hogy ez a jó kedve, ez a természetes humor csak étvágya ki-elégítéséig tart, jaj, hogy elromlanék az illúsió. Pedig csak addig tart, már vacsora után unalmas. De hát egy ozsonnáért csak nem beszéli ki magát mindenből, tartani kell azt a jövő visita napjára. Sőt van olyan, kinek vakmerősége annyira megy, hogy vacsorát nem is vált magának, hisz eltartják a városi szép hölgyek! S a mamák olyan hiszékenyek. Nem is lehet azon csodálkozni, hisz oly mézédés szája van, minden szava oly édes, mint a cukor, különösen vacsora előtt, de már vacsora után olyan mint az édes gyökér, olyan édes-keserű. De ki veszi azt észre, vacsora előtt annyi édességgel tractálta a házat, hogy a kicsit keserűt észre sem veszik. Én tökéletesen meg vagyok győződve t társaság, hogy városunkban ilyen szándéku fiatal ember nincs.

De lássuk tovább! Emlitém az imént, hogy ritkán szépelegnek még szerelemből is! Megvallom ebbe a dologba oly járatlan vagyok, mint az éneklésbe. Érzem ugyan, hogy mindkettőt érzéssel tudnám kifejezni, csak nincs hozzá tehetségem. De hallottam, a kik komolyan, igazán udvaroltak még pedi oh bámulat — szerelemből. De hát mi az a szerelem? Még csak nem is próbálom meghatározni, hanem másokkal tartva én is azt mondom, hogy a szerelem egy zsarnok, egy rabszolga szövetsége egymással. A kik szerelemből udvarolnak, ott már nem a száj, hanem a szív beszél, a szemekbe kimondhatatlan tűz ragyog, tündököl, a vér pezseg ereikben,

Egyről-másról.

— Heti karczolat. —

(J.) Vigan fejeztük be az ó-évet, vigan kezdtük el az újat a — kaszinó termeiben rendezett fillér-estélyen.

Az a kevés idő, a mely egy kerek évig ezen kívül esik — lehet aztán akármilyen.

A rendező urhölgyek lekötélező szívélyessége által minden arc derült volt, úgy éreztük mindnyájan magunkat, miként egy nagy család tagjai. kik az öreg Sylvester apó körül gyülekeznek és mesét mondatnak magoknak.

És a jó öreg mondott is mindenkinek valamit, az emlékezet nyelvén szólott hozzánk, — ahoz, akit a múlt évben csapások értek szeliden így szólt: „Bizzál a jövőben!“ a ki pedig vigan élte át napjait: „Fiam! Ne bíz el magad!“

Künn zimankós téli éj, a fehér hó leplet feketére taposták az emberek, a csillagok lehunyták szemeiket, nem is tudom elképzelni, hogy e korom sötét éjben hogyan talált az ó év — koporsójára.

De mégis rátalált s nyomban reá pezsgó jó kedvvel köszöntött be az új esztendő a vidám társaságba.

Akkor már javában táncoltunk az „egger-bergerschosberger“ féle nótán, mintha csak valami antisemita clubban lettünk volna, igaz hogy nem is volt ottan Izrael hét nemzetségének de még egy fia sem.

Hanem az már mindegy, azért a tiszta jövődelmből épen úgy veszünk meleg téli ruhát Rozgonyi Árpádkának, mint a szegény kis Kovács Palkónak.

Az estélyt holmi felolvasások tették változatosabbá, ezekről szóljon illetékesebben D. M. barátunk, itt csak annyit, hogy egy-egy felolvasásban ismét felbukkant a már elfeledett operette couplé látó képe.

Hargitai — lapunk munkatársa — sok elmés ötletekkel tömött rakétáját valamelyik szépséges kis leány égő szemének tűzénél meggyújtva, oda sziporkázott vele a közönség közé, és bizonyígtatta azt, hogy hiszen nincs abba semmi megjegyzésre méltó, ha valaki hangversenyen pikáns coupléket énekel, — az a hibás, ki a szöveget írta s ahoz zenét szerzett.

Már ha ez igaz, úgy az a díszes társaság is bizvást elkezdhetett volna c a n c a n t járni, — mert miért találták fel e táncnemet, és miért írtak hozzá zenét?

Az estélyhez előbb még egy pár órát loptunk az új évből, s csak aztán kászolódtunk haza felé.

Eltemettük az ó-évet, hogy megküzdhessünk az újjal.

És e küzdelmet mai napság nem hogy megkönynyitenők egymásnak, de megnehezítjük.

„Vannak azonban esetek a törtélemben — a lényeg, az alkotás, meg az alkotásnak a minémiségi!“ — szokta volt mondani Bisutka debreceni becsületes civis, minden felköszöntője elején.

Ilyen törtélema esett meg rajtam is, a midőn az új év másod napján küldőnc érkezik vala hozzám a külföldről — ajándékokkal terheltén.

Vannak hát mégis nemes keblű jó emberek, kik jól tudják, hogy egy számfelletti — ingyenes — újságíró szívesen elengedi az írói babért, egy tál — babért.

Igy lettem én is N. D. urambátyám által kitüntetve az — eleven dísznő renddel, melyet 2 üveg fluidum hilaritással küldött be hozzám Krasznáról.

Köszöndő levelemben nem is áttalottam kifejezést adni azon ohajtásomnak: vajha ez az eszme mentül népszerűbbé válánk.

ábrándjok telve ragyogó isten-álmokkal — a szív úgy ver, úgy dobog örömében. Hogyne, hisz a mi nagy ritkaság, most az istenülés nagy percét élvezik, csak testileg vannak a földön, de csapongó képzeletök megtalálta a hatodik világrészt. — De vajjon igazán olyan boldogok ők? Én nem hiszem, csak mutatják, csak gondolják, hogy szerelmök természetes, igaz. Még ma meglehet szereti, de holnap egész elkeseredéssel dudorászszá: „te csaltál meg, nem én téged.“ Csak színlelték a szerelmet, mert ez ma divat. De vajjon igazán olyan rossz ez a világ? Nem igaz! Örvendhetünk, hogy ebbe a korba születtünk, hisz oly mulatságos dolgokat érünk, s mi is olyan mulatságosak vagyunk, nekünk nem is kellene már színház, hisz mindnyájan egy-egy színészek vagyunk, még pedig mind elsőrendűek, chorista közöttünk nincs, tudunk mi játszani szomorú vigjátékot, drámát, — ma voltunk a dráma hőse, holnap úgy lehet lyrai szerelme adunk s azutan bohócot, örültet, egy szóval mindent.

Tehát színészek vagyunk. Jó! Játsszuk hát tovább a komédiát. Itt szerepkiosztó bizottság nincs, kiki olyan szerepet vállal, a milyet akar. Hanem egy szerephez ne nyuljon senki, t. i. hogy kötelességből tegye a szépet, mert nem csak kiválaszt, de farszto is s a mellett nagy ügyességet kíván elpálástolni azt, a mi csaknem elpálástolhatatlan.

Igaz, ma „fillér-estélyen“ vagyunk s mindenki — már a ki ért hozzá — udvarolni, a ki nem ért, társalogni kíván. Nem is pusztitom tovább az időt, vig mulatságot kívánok!

* **Athelyezés.** Gál Jánost a sz.-somlyói kir. postahivatal főnökét Békésmegyébe — Oroszházára helyezték át.

* **Halálozások.** Elhaltak városunkban ez év január havában : Kovács Ágnes férjezett Fogarasi Károlyné 36 éves, Pósa Sándor 5 éves, Rákosi Veron, Grünhut Linka 18 éves, Salamon Sámuel 32 éves, Szabó Todor 40 éves, Dénes Viktor 12 napos, Szilágyi László 3 hónapos, Mészáros Irma, Dénes László 7 éven aluli, Deák Terézia férjezett Hiri Sámuelné 55 éves, Bartha Sámuel 75 éves.

* **Tasnádi bál.** A folyó évi február hó 14-én Tasnádon tartandó „Casinó bálra” a meghívó szétküldtétvén, a kik meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak felkérletnek alantírott rendezőbizottsági jegyző által miszerint ezen körülményt vele tudatni sziveskedjenek, hogy az akár tévedés folytán, akár postai rendtelenség vagy más megeshető zavarok miatt kézhez nem jutott meghívók még idejében elküldhetők lehetesenek. Tömösváry József rendezőbizottsági jegyző.

* **A postai intézmény közhasznú fejlesztése érdekében,** a közlekedésügyi minster elhatározta a falusi levélhordozók alkalmazását: hogy a postahivataloktól távolabb fekvő vidékek is részesülhessenek postaösszeköttetésben. A falusi levélhordozók a számukra kijelölt községeket bizonyos megállapított sorrendben fogják naponként bejárni. Leveleket és egyéb postai küldeményeket visznek és felvesznek; felvehetnek továbbá posta-utalványokat és utánvételi összegeket 50 frtig, nemkülönbön 100 frtnál nem értékesebb és másfél kilónál nem nehezebb csomagokat stb.

* **Gyászshir.** Bartha Sámuel nyug. kir. törvényszéki bíró a múlt hó 31-én elhunyt, életének 75-ik évében. Az érdemes férfiú elhunytá felett, — ki városunknak tipikus alakja volt — nagy a részvét. Temetése e hó 1-én d. u. 3 órakor ment végbe szép számú közönség részvétele mellett. Mint nyugalmazott bírónak a közhivatalok is megadták a végső tisztességet. Ott láttuk a járásbíró és telekkönyvi hivatalt Dobolyi István kir. járásbíró, a városi hatóságot Gencsy Sándor polgármester és a kir. adóhivatalt Gaszner pénztárnok vezetése alatt. Az ügyvédek nagyobb része is jelen volt, valamint a tanító-testület Bogdán István ig. tanító vezetésén a tüzoltó testület Virág Lajos főparancsnok vezénylete alatt zenekarával együtt megjelent s emelte a temetés ünnepélyességét. A tetem felett Nagy László esperes és szerkesztő tartott megható imát és gyászbeszédet. Nyugodjék békéjében.

* **Köszönetnyilvánítás.** Ugy a magam, mint nővérem nevében mély köszönetemet fejezem ki azon tapasztalt részvétért, melylyel édes atyánk elhunytával úgy egyesek, mint a hivatalok és testületek bennünket megtisztelni kegyesek voltak. Sz.-Somlyó, 1886. február 2. Bartha Iván.

* **Ezüst lakodalm.** Ujság máma a mikor a „pakfon” is csak nagy ritkaságok közé tartozik. Kövessy Ferencz ilosvai rom. kath. kántor-tanító a napokban ülte házasságának 25-ik évfordulóját, a mikor ismerősei és a család tagjai összegyűlvén igen vigan töltötték el a nevezetes estét, melyet ma már vajmi kevesen érnek el. Szilágyi Rezső r. kath. plébános és Bogdán István írtettek poharat az ifjú párra. Az „ifjú pár” vigan bókázott. Érték el az arany lakadalmat is!

* **A nő a spanyol közmondásban.** Nem lesz értéktelen megtudni, hogy gondolkodik a spanyol a nőről. Nehány közmondásunk eléggé megvilágítja, — hogy majdnem úgy, mint mi. — „Rut ember hamar kap szép asszonyt. — A szerelem a számarat is átkergeti a tüzön. — A házasság olyan zsák, melyben 99 vipera és egy angolna van. — Minél jobban szeretünk, annál boldogabbak vagyunk. — Az ember egy darab asszonyka nélkül olyan, mint az öszvér teher nélkül. — Olyan asszonyt vadász, a ki még nem oly öreg, hogy az ebédnél csemesegjen, s a ki nem oly fiatal, hogy mindig mosolyogjon. — A menyegző napja utolsó nap gondok nélkül. — Jobb egy szegény ember leányát, mint egy gazdag ember cselédjét venni nőül. — Inkább öreg emberhez menni, mint vén leánynak maradni. — A férfi bors, mely a nyelvet eszi, az asszony hagyma, mely a nyelvet és szemeket eszi. — Az első asszony istentől, a második embertől, a harmadik ördögtől. — Az anyós még akkor is keserű, ha czukorból készítik. — A ki megengedi, hogy felesége a sarkára lépjen, annak másnap már a nyakára lép. — Az én anyósom nem volt jó, de mikor én is anyós lettem nem volt jó a menyem. — Ha a leány férjhez akar menni, csak egy nyelve van és hét karja; ha pedig egy hónapig férjénél van, hét nyelve és egy karja. — Az asszonyokról mindenki rosszat beszél s mégis mindenkit hozzájuk vonz a szíve. — Egy szép asszony vagy ostoba, vagy sok igényű. A kinek szép felesége van a szőleje az országút mentén, soha sincs békén. Az asszonynak érzelmei könyűek, mint a déli szél stb.

Irodalom.

— A Petőfy-társaság ez évi nagygyűlése valószínű irodalmi ünnep volt és fényes bizonyítást adta annak a nagy népszerűségnek, melyet a társaság a nemzeti irodalom emelése által jogosan kiérdemelt. Heti közlönye a „Koszoru”, mely most VIII. évfolyamába lépett, a bölcseleti kritikának új lendületet adott irodalmunkban és minden tekintetben független, szabad szava élénk viszhangot keltett a hazai szépirodalom jelene és jövője iránt érdeklődő művelt közönségben. Arany János „Koszoru”-ja óta nem volt közlönyünk, mely nemzeti alapon tudományos szépirodalmi kritikát gyakorolna. E hiányt akarja a Petőfy-társaság „Koszoru”-ja betölteni, mióta Ábrányi Emil, az új nemzedék legrokonszenvesebb lyrai költője vette át a lap szerkesztését. Előttünk fekszik a „Koszoru”-nak az új évben megjelent 1—3 száma, melyekben különös figyelmet érdemelnek Palágyi Menyhért, a lap főmunkatársának bölcseleti, eszthetikai és kritikai dolgozatai („A szép és fenség fogalma Kantnál”, „Rákosi Jenő a tra-

gikumról”, „Az akadémia”). Bodnár Zsigmond, a jeles kritikus, „Petőfi Sándor és századunk lyrája”, czimű tanulmányt közöl. Vannak kritikák a „Jubilánsok” (Tolnai regényéről), Dóczy Lajos „Széchy Mária”-járól, Torkos László újabb költeményeiről, sat. A „Koszoru” közöl egy-egy válogatott regényt, elbeszélést valamint költeményeket is. Jelenleg Tolnai Lajos „En fogtam meg”, czimű regénye folyik benne. Elbeszéléseket találunk Munkácsi Kálmántól és Scossa Dezsőtől; költeményeket Ábrányi Emiltől („Lakájok dala” és Tolnai Lajos balladáját „Kun László”, mely a Petőfy-társaság nagygyűlésén oly élénk hatást keltett. Ajánljuk a lapot a művelt magyar közönségnek. A „Koszoru”, a Petőfy-társaság heti közlönye előfizetési díja negyedévre 2 frt. Az előfizetési összegek a „Koszoru” kiadó hivatalához intézendők. Budapest, VII. Dob-utca 14.

— Még nem volt szépirodalmi vállalatunk, mely regényben, elbeszélésben, költeményben a legjobbat magában egyesíteni oly következtességgel és buzgalommal törekednék mint a „Gondúzó” szépirodalmi hetilap. Az előttünk fekvő II. évfolyamának 15—18. számaiban öt regényt találunk. Bevezetődik: Beniczkiné Bajza Lenke regénye „A vér hatalma”, folytatódna: „Az utolsó kuruczvilág”. Abonyi Lajostól, „Csairisári Bertalan ur ő méltósága”. Vértesi Arnoldtól, „A kigyó”. Belot Adolftól. Az újévi számban pedig megindult Tolnai Lajosnak, a lap főmunkatársának társadalmi regénye „Eladó birtokok”. Az elbeszélések, rajzok, humoreszkek egész özönéből csak a következőket emeljük ki: „Szomorujáték” celszöve nélkül. Éjszaki Károlytól, „Az álm” Tóth Bélától, „A barátnők” Paál Árpádtól, „Vallomás a sötétben” humoreszk Madarasy Lászlótól, „Fogadjunk” humoreszk Csáktornyai Lajostól, „A nagy ur előtt” Kabos Edéttől, „Egy férj története” Bródy Sándortól stb. Kiváló figyelmet érdemelnek az egytől egytől gyönyörű költemények: így Ábrányi Emil hazafias ódája „Drégel alatt”, Tolnai Lajos nagy hatást keltett balladája „Kun László”, Dalmady Győző „Karácsoni gondolatok” és Palágyi Lajos „Ne menj az emberek közé” czimű szép költeménye. Ajánljuk ez embertlen magyar regénytárt, mely olcsósága tekintetében is egyedül áll, a művelt magyar közönség pártfogásába. A kiadó mindenkinek ingyen és bérmentve szolgál mutatónyiszámmal, ki a végett levelező lapon a „Gondúzó” kiadóhivatalához (Budapesten, dob-utca 14. szám) fordul.

* **A „Képes Családi Lapok” 19. számának tartalma.** Futó felhők. Elbeszélés Paál Árpádtól. — Ulysses a pokolban. Hári János Odyszeuszából, Seres Imréttől. — Viola. Elbeszélés Bártfay Antaltól. — A gyöngy. Ismertető tárcza. — Az év fordulóján. Költmény Szász Tibortól. — Tékozló fiú. Regény, folytatás Sziklay Jánostól. — Beniczkiné Bajza Lenke. — A boritékon: Heti naptár. Sakk-talány. — Számrejtvény. — Megfejtések. — Talányok megfejtése. — Megfejtők névsora. — Jutalmak — Kiadóhivatali értesítés. — A szerkesztő postája. — Orvosi posta. — Hirdetések. — Előfizethetni: Méhner Vilmosnál, Bpest, IV. ker. papnövelde utca 8. sz. Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

— Az „Ország-Világ” január 30-iki, ez évben 5-ik száma méltó folytatása a válogatott közleményekben és művészi képekben gazdag számoknak. — A rovatok élénksége, gazdagsága sem hagy fenn semmi kívánni valót — Az „Ország-Világ” előfizetési ára: január—decemberre 10 frt, január—júniusra 5 frt, július—szeptemberre 2 frt 50 kr, jun.—decemberre 5 frt. Az „Egyetértés” sel együtt: egész évre 28 frt, félévre 14 frt, negyedévre 7 frt, egy hóra 2 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek a Pallas irodalmi és nyomdai részvénytársasághoz küldendők, kecskeméti-utca 6-ik szám.

Piaczi árak.

Egy hektoliter	Sz.-Somlyó jan. 29.	Zilah jan. 30.	Tasnád nov. 4.	Sz.-Cseh nov. 2.	Kraszna jan. 26.
árak krajczárokbán					
Buza	454	530	500	563	465
Kétszeres	364	460	430	480	400
Rozs	341	315	310	—	400
Árpa	300	265	—	—	—
Zab	179	200	320	200	180
Tengeri	341	310	380	465	350
^{100 khló} Széna	320	350	350	400	—
^{kló} Marhahús	24	28	30	30	28

Hirdetések.

Meghívás.

A Zilah-Nagykároly-Sarmaság-Sz. Somlyó helyi érdekű vasut létesítésére kiküldött alapító bizottság mai napon tartott ülésében az alakuló közgyűlés összehívását elhatározván: a keresk. törvény 154. s következő §§-ai értelmében a „részvénytársaság” megalakításra a

közgyűlés

határidejét folyó 1886. évi február hó 28ik napjának d. e. 10 órájára Zilahon a megyeháza

nagytermébe kitűzi és arra az aláíró összes érdekelteket meghívja.

Tárgysorozat:

1) A részvényesek névsorának feloIvasása, a részvényesek által elvállalt kötelezettségek bejelentése s egyszóval az alaptörvénynek kellő aláírás vagy befizetés által történt biztosításának megállapítása, elnök és jegyző választása.

2) A közgyűlés határozatképességének megállapítása.

3) Jegyzőkönyv hitelesítésére bizottság kiküldetése.

4) Alapító bizottság jelentése.

5) Alapszabályok előterjesztése, meghatározása, és a megalakulás kimondása.

6) Az építő és pénzügyi csoporttal kötött szerződés bemutatása s annak el vagy el nem fogadása iránti határozat-hozatal.

7) Természetben való szolgálmányokról jelentés.

8) Igazgatóság és felügyelő bizottság választása,

9) és egyéb a kereskedelmi törvény 154. s következő §§-aiban foglaltak iránti intézkedés.

Az alapító bizottságnak Zilahon, 1886. évi január hó 26-án tartott üléséből.

Baranyi Á.
elnök.
Lőrinczy György,
jegyző.

19.—2—3.

318.—1886. sz. ig. sz.

Pályázati hirdetmény.

Melylyel közhirrre tétetik, hogy a lemonadás által megürült magyar-keczeli körjegyzői állomás, mely évi 400 frt készpénz, 100 frt iroda fűtés és világítás, 30 frt irodai átalány, 2 szobás lakház és kert használatával javadalmaztatik, — választás útján **folyó évi márczius hó 22-ik napjának d. e. 9 órájára** kitűzött határidőben Magyar-Keczel községében a körjegyzői irodában fog betöltetni.

Felhivatnak tehát a pályázni kívánók, hogy szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket alulírt szolgabírói hivatalhoz folyó évi márczius hó 20-ik napjáig adják be.

A később érkezett pályázati kérvények figyelembe nem vétetnek.

Kelt Szilágymegye krasznai járása szolgabírájától.

Krasznán, 1886. évi január hó 22-ik napján.
NAGY DOMOKOS,
18—2—3
szolgabíró.

2653—1885. tlkv. sz.

Árverési hirdetmény.

Kurtos Flóriánnak Hurbán János elleni végrehajtási ügyében, a bírói árverés, 49 frt 5 kr. tőke, 10 frt végrehajtási, 10 frt 35 kr. árverés kérési és a további költségek erejéig ezennel elrendeltetvén: határidejéül **1886. évi február hó 26-ika d. e. 10 órai** megkezdéssel a zilahi kir. törvényszék területén fekvő Somály község házához kitűzetik; az árverési feltételek pedig a következőkben állapittatnak meg:

I. Elárvereltetnek szükség esetére a kikiáltási áron alól is, végrehajtást szenvedő Hurbán Jánosnak a somályi 46. tjkvben felvett következő ingatlanai és tartozékaik egyes részleteinkint; u. m.

50. sz. a. belsőség a 44. sz. házzal kik. ára 160 frt.

248. „ szántó „ 24 „

381. „ „ „ 34 „

506. „ „ „ 193 „

759. „ „ „ 76 „

444. „ irtás „ 19 „

II. Árverelni szándékozik (kivétel nélkül) tartoznak a kikiáltási ár tizszázötöliát készpénzben, vagy ovadékképes értékpapirban a bírósági kikiüldött kezéhez bánatpénzül előre letenni, avagy az annak előzetes letétbe helyezéséről nyert elismervényt át adni.

III. Legtöbbet ígérő köteles a vételár felét a leütéstől egy, másik felét melybe a bánatpénz is beszámítandó, újabb egy hónap alatt mindenkor 6% kamattal a sz.-somlyói kir. adó- mint letétvivatalnál a letétkezelési szabályrendelet szerinti eljárással befizetni.

A többi árverési feltételek ezen bíróság telekhivatalában és a Somály községi előljárásiágnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Kir. járásbíróság mint telekkönyvihatóság Szilágy-Somlyón, 1885. decz. 15.

D O B O L Y I,
20.—1—1.
kir. jbró.

Alsó-Szopor község képviselőinek az iránti kérelmét, mikép az állomás a községhez közelebb, lehetőleg a község belterületén, és pedig a 498/504 szelvények között helyeztessék el, egyrészt azon okból, mivel a kívánt áthelyezést, a terepviszonyokban rejlő nehézségek feletti költségessé tennék, sőt részben ki is zárnák, — másrészt tekintetbe véve a Felső-Szopor község részéről előadott azon kívánságot, hogy úgy a saját, valamint a háttérben fekvő jelentékeny számú községek érdekében az állomás a terven kitüntetett helyen hagyassék meg, — teljesíthetőnek nem találtam; minélfogva úgy az első helyen említett kérésnek, valamint Nagy-Derzsida községnek ezzel épen ellentétes, — az állomásnak ellenkező irányban való eltolását czélzó kérésének figyelmen kívül hagyásával, a szopori állomásnak a terven kitüntetett helyen leendő létesítését találtam elrendelendőnek, mely hely a megyei utól is legkönnyebben hozzáférhető.

Czell Benő zilahi lakosnak abbéli kérelmét, hogy malma számára egy külön átjáró létesíttessék, vagy pedig malma kisajátítandónak mondassék ki, figyelembe nem vehettem, mert a kérdéses malomnak minden oldalról való hozzáférhetése a Zilah-város határában B. és B. alatt megállapított utátjárók s a C. alatt megállapított párhuzamos ut által kellőleg biztosítottván, a malomnak értéke a vasutnak létesítése által csökkenni nem fog, s mivel a külön átjárónak a fennálló szabályzat szerinti létesítése a pályának az országúthoz való közelsége miatt csak is utóbbinak nagyobb mérvű, tehát nagyobb költségű áthelyezése mellett volna lehetséges, — eltekintve attól, hogy e határban amugy is igen sűrűn megállapított utátjárók számának szaporításával, a pályának üzlete indokolatlan módon megnehezítettnek.

A zilahi állomásnak az érdekeltekkel egyetértőleg, a bemutatott tervezettől eltérőleg a bejárású jegyzőkönyvben megjelölt helyen történt megállapítását jóváhagyom.

Az érdekelttség részéről — Szilágy-Somlyó városának az állomás elhelyezésére vonatkozó kívánására jegyzőkönyvbe adott nyilatkozat, illetőleg ellenvető tárgyalásba vált, — miután az engedélyezési tárgyalás alkalmával az építési költségek tekintettel a Sz.-Somlyó felé vezető szármayonal meghosszabbítására, illetőleg az állomásnak a kívánt helyen leendő elhelyezésére lettek megállapítva.

Miről a megye közönségét tudomásul s az érdekeltek tudósítása végett értesítem.

Végül tudatam, hogy a Szilágy-Somlyó uralgó inséges viszonyokra való tekintettel meg-

engedtem, hogy a vasuti érdekelttség a vasut kiviteli munkálatait, a magán jogok sérelme nélkül, saját felelősségére, az engedélyokmány kiadása előtt is megkezdhesse. — Budapest, 1886. decz. hó 3-án. B. Orczy Béla s. k.

Alispánunk ezen miniszteri rendeletet, érdekelték értesítése végett, az illető főszolgabíráknak s polgármestereknek megküldötte.

A Báthory ünnepély.

— 1886. december 12. —

I. Előkészületek.

(H.) Már hetek előtt szép csendben megtörténtek az előkészületek arra nézve, hogy városunk nagy szűlőtte, a dicső lengyel király Báthory István halálának háromszázados évfordulója a nagy nap fontosságához képest illő kegyelettel megünnepeltessék. Városunk lelkes polgármestere Gencsy Sándor ur s a derék képviselő testület mindent megtett arra nézve, hogy az a nap, melyen e szerény város büszkesége s fénylő csillaga örökre kialudt, emlékeztében újra feltámadjon a hálás nézedelek előtt s a város nagyja és kicsinyje e lelkesedésből, ez ünnepély hódolatteljeségéből értse meg, hogy mily nagy volt az a nagyok között, kiknek áldott emlékezte három század multán is ünnepre hívja fel két ország népét.

Gencsy Sándor polgármester urat illeti ez uttal első sorban úgy a sajtó, mint a közönség teljes elismerése. Minden eszközt felhasznált arra nézve, a mi csak rendelkezésére állhatott, — hogy az ünnepély fényét és erkölcsi súlyát emelje. S hogy ebben a város hazafias képviselő testülete minden tagjával együtt buzgó munkatársa volt, az csak jól eső bizonyítéka annak, hogy e város művelt és intelligens polgárainak van érzékük minden szép és minden nemes iránt.

II. Gyászmise.

Vasárnap reggel virradtunk az ünnepély napjára. Az idő szép és enyhe volt, az öreg Magura orma tiszta látképet nyújtott s az előbbi napon még meglehetősen sáros utcák szépen feltágytak. Mindazonáltal a légmérséklet kedvező volt, különösen a tüszölői testületre nézve, melynek itt is, mint minden parádénál kijutott az oroszlánrészből. A derék tüszölői tagok erős fogadást tettek, t. i. arra nézve, hogy fagy és hófúvás nem akadályozhatja meg őket abban, hogy a hazafias ünnepélyen részt vegyenek; a mi pedig köpeny nélkül, egy szál vékony zubbonyban nem mindig csekély dolog december havában. No de szerencsére ez uttal, az enyhe légmérséklet folytán a zubbony és flanel ing teljesen pótolták a szükséges téli ruházatot.

Reggeli fél 10 órakor az ünnepélyesen összegyűzött harangok hangja jelezte, hogy a r. kath. templomban a gyászmise kezdetét veszi. Erre a városház udvarán sorakozott tüszölő csapat Virág Lajos főparancsnok vezénylete mellett, a gyászszal

vagy Julius Caesar emberirtó hadjáratai nem vakták el a kor szemét; sőt egy I-só Napoleon vagy II-ik Frigyes érdemkoszorui is nem a kivivott csaták babérának leveleiből állanak, hanem azon borostyánfűzérből, melyet hazájok és a közművelődés, tudománypartolás, államrendezés és ipar fölemelése körül szereztek.

A mai kor szeméi előtt egy Guttenberg nagyobb jóltevőjeként tűnik fel az emberiségnek — a világ legnagyobb hódítóinak; — s a gőz és villam ereje használatának földalálói tiszteltebb nevek a legnagyobb hadvezérekénél, — kik, mint egy Hunyadi vagy Washington csak annyiban jutnak e nagy nevek mellé, mert mint a világ-műveltség és szabadság védői és előharcosai az emberiség boldogítására szolgáltak.

Igy fogva fel és eként alkalmazva az emberi nagyság mértékét; — a mi szerény városunk nagy hírű szűlőtte somlyói Báthory István Erdély fejedelme és később Lengyelország nagy királya, méltóan foglalhat helyet azon halhatatlanok sorában, kiknek nevét az utókor hálásan emlegetheti.

Somlyói Báthory István 1533-ban szept. 27-én született itt a szilágy-somlyói várban, melyet ősei már két század előtt vettek volt birtokukba, — s melyet édes atyja ugyancsak István erdélyi vajda, ki Somlyón legörömestebb mulatott, — kőrfalakkal, bástyákkal látott el és azonkívül a máig létező kath. templomot is építtette, illetőleg annak hátulsó csucsis részét, melynek homlokfelirata nevét is viseli.

A hatalmas erdélyi vajda három fia: *András, István és Kristóf* gondos házi nevelésben részesültek s közülök Istvánt, ki legtöbb szellemet tanusított, édes atyja I-só Ferdinánd király udvarába adta, hol ifjonzé éveit az akkori művelt világ legelőkelőbb nevelői körében töltötte el. Ugy látszik, itt nyerte kedvét és képzettségét a hadi tudományokhoz is; és többek között a tüzérségben oly jártasságot szerzett, hogy — azt Kromer Márton egykori történész bizonyítja, — a *gránátok feltalálása* által egy fontos lépéssel vitte előbbre e tudományt. E szerint a nagynevű fejedelem és király, mint feltaláló is fontos szerepet játszik a történelemben.

Hazájába visszatérve, István, atyjával ellentétes politikát követett, — a Zápolya-család szolgálatába szegődött és Zápolya János-Zsigmond fejedelemnek jobbkeze, első tanácsosa és hadvezére volt,

bevonat tüszölő lobogó alatt megkezdte felvonulását a templom felé. A tisztek karjaikon szintén gyászfátyolt viseltek s a szokásos dob vagy zeneszó ezuttal elmaradt.

Utána a sz.-somlyói csizmadia ipartársulat vonult teljes számmal a közelebb felszentelt gyászlóbogó alatt.

A tüszölő-egylet tagjai a templomi székek közt sorfalat képeztek, míg hat tüszölő tiszt Szalgháry József alparancsnok vezetése alatt az ez alkalomra kitett gyászravatal mellett foglalt állást.

Ezután jött a városi képviselő testület és tüszölő kar élén a diszmagyarba öltözött Gencsy Sándor polgármesterrel s utána a többi helybeli hivatalok, valamint Nagy László ev. ref. esperes és szerkesztő, Barbolovics Alimp g. k. püspöki helyettes; majd Zilah város hatósága képviselőjében Péntek Farkas v. főkapitány vezetése mellett Biró Boldizsár, Unger Gusztáv, Körösy László, Lányi Károly, Mártonffy Dezső és Widinszky László; a zilahi ev. ref. főgymnasium tanári testületének képviselőjében Kincs Gyula és Somogyi Jenő, kik a részükre fenntartott templomi padokban foglaltak helyet. [Nevezett küldöttségek az ünnepély kezdete előtt a városi polgármesteri és főjegyzői irodákban látogatást tettek.]

A templom a szó teljes értelmében zsúfolásig megtelt válogatott férfi és női közönséggel.

Kívül tarazk durrogások jeleztek a gyászmise kezdetét; Trusza Lajos r. kath. esperes fényes segédlettel végezte a lélekemelő gyászmisé, míg fenn a karban a Lukátsffy Ödön ügyvéd ur buzgólkodása mellett alakult vegyes énekkar szép eredménynyel működött közre az áhitat fokozásában.

Csak Alajos gym. igazgató-tanár egy általa írt alkalmi beszédet mondott el s a jelenlévőket szép szónoki tehetségevel és készségével igen meglepte. A tartalmilag is becses szónoklat nagy hatást keltett s több új adatokat szolgáltat a Báthory István életrajzához. A szónok és szerző szíves-ségéből, mai számunk egész terjedelmében hozza ez emlékbeszédet is.

A szónoklat végeztével a karban új meglepetés várt reánk. Lukátsffy Ödön ur hegedűn és Hütira Victor rom. kath. kántor orgonán Beethoven gyászzindulóját játszották el művészi praecisi-tással. A Hütira ur soló énekei is kellőmeseen hatottak a hallgatóságra.

III. Levonulás a gyászmiséről.

A gyászmise végeztével a tüszölő-testület a rom. kath. leányiskola előtt lett arczében felállítva, hol a tüszölői legénység fáklyákkal láttatott el s két sorban, — közből a tiszt karnak engedve helyet, élén a zenekarral, — mely szintén egy alkalmi gyászzindulót játszott, — lassu lépésben megindult, kísérve a csizmadia ipartársulat, képviselő testület, hivatalnoki karok s a nagy közönség által.

Az utcán, a hol az elvonulásnak megtörténnie kellett, ez alatt nagy tömeg nép gyűlt össze, ünnepies köntösben és ünnepies hangulatban. A városházáról, czukrázdáról s más középületről gyászlóbogó lengett.

A tüszölő csapat ünnepélyes lassusággal haladt előre és helyet foglalt a működvelő-társulat színháza előtt, hogy a rendet a bejáratnál fenntartsa,

ki neki köszönheté, hogy a belviszályok és külső támadások által megingott trónját holtig megtarthatta. — Mert Báthory István volt az, ki a fölkel székelyeket megfékezé; és miután Erdélyben a rendet helyreállította, épen e város falai közül indulva ki, — megostromolta Erdődöt, és a ravasz rabló dynasta Balassa Menyhértől elfoglalta az akkori-ban nagy szerepet játszó szatmári várat.

Többször teljesített követségi szolgálatokat is, különösen azon alkudozásokban, melyek János Zsigmond halála esetére Erdély sorsát voltak eldöntendők. Ez történt vele pár évvel a szerencsétlen fejedelm halála előtt is, a midőn állítólag a békeföltételek megmátsásáért Miksa császár őt, mint fejedelmi követet letartóztatta és két évig tartá fog-ságban. — De Báthory István nem az a férfiu volt, kit szerencsétlen esélyek megtörjenek; ellenkezőleg ő e személyét ért csapást is saját javára fordította; kedvencz tanulmányainak szentelte nyugalmi idejét és épen ennek köszönheté, hogy később helyet foglalhatott Európa legműveltebb fejedelmei sorában.

Nem hiában gunyolták őt „*nagy-lábu Báthory-nak*,” — mert a hol egyszer Báthory István lábát megvetette, nem egykönnyen mozdíthatta őt el onnan földi batalom. — Hazája, Erdély függetlenségét tartva szem előtt, fogsága leteltével szembeszállott a német-párti Békassy Gáspárral, ki János Zsigmond halála után fejedelmi jelöltül lépett fel, és azt 1575-ben a Kerelő-Szentpáli csatában teljesen tönkre tette.

Csaknem kegyetlenséggel határos erélylyel fogott azután országa rendezéséhez és alig érte ezt el, midőn már felkereste Lengyelország küldöttsége, mely neki a fiágon kihalt Jagello család koronáját ajánlotta föl. — Nem kisebb vetélytárral állott itt szemben Báthory, mint magával Miksa császárral; de Lengyelországban hatalmas sereggel megjelenén, eszes politikája és erélye által oda-vitte a dolgot, hogy az előbb csak ellenkirályból 1576-ban az egész Lengyel nemzet által elfogadott és megkoronázott királylyá lön, Anna hercegnőt az utolsó Jagelló-ivadékat vévén feleségül.

Igy megszüllárdulva trónján, az erdélyi fejedelemségre öcscsét, Kristófot választatta, maga pedig országa ügyei javítására alkalmas törvényeket hozatván, hirtelen és ügyesen szervezett seregével,

Folytatás a mellékleten.

Fölzúditom rá régi sergemet;
És porba rántom a czudar zsványt!
Csak légy te bátor, Báthor bátorit,
Ne vedd a számot számba nemzetem,
Hol két szabad nép vődi Istenit,
Győzelme levj erőn és végtet n!
Csak föltekints az égre nemzetem,
Midőn vívod szabadságharczodat
Verd úgy te lenn, a mint én fenn verem: —
S együtt ülendjük diadalodat! . . .
Lengyel király valék, de itt születtem;
Siromban is érzem magyar vagyok!
Igy szól a nagy es szétfoszlik a légben; —
De int a csillag s fényesen ragyog!
P Szathmáry Károly.

Emlékbeszéd*)

Báthory István lengyel király felett.

Szilágy-Somlyón, 1886. decz. 12-én.

Az emberi nagyság fogalma, mint sok más egyéb, különböző idők és korok felfogása szerint gyakori átalakulásokon ment át.

Homér hőseinek nagyságát és derék voltát leginkább a nyers erőben és személyes bátorságban keresi; a közép korban megfizetett krónikások és bérencz költők egekig emelték és istenekkel hozták összeköttetésbe dűsan fizető gazdáikat; sőt még az újabb korban is hőt felekezeti, hol politikai nézetek szerint látjuk megítélve és gyakran elítélve a világhódítókat és a magas politika vezérő állam férflait.

Hizelgünk saját korszakunknak azzal, hogy a mai világ és különösen a hamisítatlan történelem már más mértéket használ az emberi nagyság megítélésénél; — és ez a mérték nem lehet más, mint ama kérdésnek fölvetése: *mit és mennyit tett a bírálat alatt álló nagyság az emberiség néd lme, előhaladására, boldogítására?* — Az e kérdésekre adott felelet adja meg a nagyság valódi értékét.

Ma már a világhódító Rhamzes, Nagy Sándor

* Irta P. Szathmáry Károly s a f. hó 12-én tartott Báthory ünnepélyen felolvasta Faragó-Sándor városi tisztú ügyész

mely alkalommal a vezényletet a főjegyző-főparancsnok hivatalos elfoglaltsága miatt Szalgháry József alparancsnok vette át.

IV. A diszgyűlés.

Tekintve az ünnepély fontosságát és magasztosságát a képviselőtestület a város tanácstermében kívánta azt megtartatni; de miután e terem a nagyszámu vendégek és közönség befogadására kicsinynek bizonyult, a színház tágas termében tartott az meg.

A színpadon az énekkar foglalt helyet, mely a Lukátsffy Ödön ur vezetése alatt a Kölcsény-hymnusz énekelte el, mit a diszes közönség, — köztük a Szilágy annyi szépei, — fennállva hallgattak végig.

Ekkor Gencsy Sándor polgármester rövid, lelkes szavakban megnyitotta a gyűlést.

Nagy László ev. ref. esperes emelkedett fel s a töle megszokott lelkesedéssel és szónoki hévvel P. Szathmáry Károlynak lapunk tárcza rovatában olvasható szép ódáját szavalta el, mire a közönség lelkesen éljenzett.

A kar a lengyel hymnust adta elé, mely után a lelkesedés freneticus tapsvihár és éljenzésben tört ki.

Időközben városi főjegyző Virág Lajos felolvasta Krakkó város polgármesterének táviratát, mely a következőleg hangzott:

„Öszinte szívveljes köszönet Báthory István lengyel király emlékünnepe alkalmából, köszönet a meghívásért, melyen hivatalos akadályoztatás miatt meg nem jelenhetek. Szlachetovszky, Krakkó város polgármestere.“

Majd pedig városunk jeles szülötte, P. Szathmáry Károly következő sürgönyét:

„Kedves szülőföldem felvirágzásáért veletek imádkozom. Szathmáry.“

Lelkes éljenek kísérték a felolvasott táviratokat.

Polgármester ur ezek után előadja, hogy a város egyik kedves szülötte, (lapunk jeles munkatársa) Páskuj Lajos apátkanonok Szatmárról, Hegedűs Sándor országgyűlési képviselő Budapestről, és Tapody Tamás gymnasiumunk volt igazgatója Egerből levelekkel üdvözölték e nagy nap ünnepélyessége alkalmából városunkat, kiket a közönség egyenként megéljenezett.

Közgyűlés elhatározta, hogy a diszülés jkönyvét hiteles másolatban Krakkó város hatóságának megküldi a Báthory vár és környéke, valamint a főbejárat kapujáról készített fényképekkel együtt; végre P. Szathmáry Károlynak, ki a városi közgyűlés kértére készítette az ódát és emlékbeszédet, jkönyvileg köszönet nyilvánított s ezek tolmácsolásával polgármester megbízottat.

Egyideűleg a következő sürgöny menesztetett a Báthory-ünnep rendező bizottságához Krakkóba:

„Lengyelország nagy királya Báthory István háromszázados halálának évfordulója alkalmából fogadja a testvér lengyel nemzet a halhatatlan emlékü lengyel király szülővárosa Szilágy-Somlyó hatóságának öszinte kegyeletos megemlékezését.“

Még ezután következett az ünnepély egyik fénypontja, P. Szathmáry Károly emlékbeszédének felolvasása Faragó Sándor t. ügyész ur szép előadásában. [Lásd lapunk tárcza rovatát.] Az igen si-

került, bár az alkalmisághoz mérten rövid, de mindent felölő jeles dolgozatot a közönség nagy figyelemmel hallgatta végig s e hallgatásban — különösen a szép nem részéről, — a leghízelgőbb kritika nyilvánult városunk kitűnő szülöttének műve iránt.

Kár, hogy budapesti lakását ez alkalomra telefon utján összeköttetésbe nem hozhattuk, mert a felzúgó éljenzés által, mely ezuttal teljesen a felolvasót és szerzőt illethette, bizonyára kellemesen jntalmazva érezte volna magát a fáradságos munkáért.

Következett a záríma, mely lendületes költői munka s a Nagy László ur tolla alól került ki s általa elmondva kétszeresen áhitatra hangolta a fényes közönséget. Ugy hisszük kedves kötelességet teljesítünk ugy a jelen voltak, mint a távollevők iránt, ha azt e helyen közöljük:

Záríma.

Szabad nemzetek élő Istene,
Életforrása gyakran a halál!
Három évszázak nagy halottjához
Száll vissza itt a hű emlékezet.
Magyar föld adott lengyelnek királyt,
És a lengyel nép hála érzete,
Szabaddá tette a magyar hazát.
Dicső időknék büszke képe leng
Ős Magura és Krakkó vára közt.
A nagy halottnak hosszú álma im
Testvériségnek fénylő napja lett.
Erőd tevé, hogy annyi vész után
Még él a lengyel s nem fogy a magyar!
Halálból élet, — ime éledünk!
Biztat ő Isten szent ígéréte:
Nem veszhet el, ki el nem csüggedett,
Vértengerét hányszor gázolta meg,
Az élethalálharcz nagy küzdelmében,
A sorsüldözte lengyel s a magyar!
Amazt szétválasztja három hatalom
S egygyé olvadáshoz nincs remény.
Emez egygyé lett Kárpát bércei közt,
De erőgyűjtésre nagy szüksége van.
Oh tedd szabaddá lengyel népedet!
Oh tedd boldoggá Isten a magyart!
S ha e két nép jár vész, vihar között,
Erőt találjon benned szüntelen,
S ha csüggedésnek lelke szállná meg,
Biztass, hogy szebb lesz majd még a jövő!
És a ki védtél már egy ezredig,
Sok ezer évre adj még biztatást!
Igy új élet lesz a halál után!
Igy háladal zeng hozzád Istenünk!

Amen.

Ezzel az ünnepély délután egy óra felé eloszlott s ki-ki hazatért, lelkében egy magasztos ünnepély emlékét vívén magával, — hogy pihenést nyújtson fáradt tagjainak, új erőt merítvén az esti diszelőadásra.

A városi tanács pedig illő vendégszeretettel meghívta ugy a zilahi, mint a vidéki vendégeket a Finger Lajosnál rendezett diszebedre.

V. Diszelőadás.

Ismerve azt a sok számba vehető akadályt, melylyel egy mükedvelő-társulat igazgatóságának meg kell küzdenie, nem csodálkozunk a felett, hogy

daczára addig ostromolván, míg annak követői porba hullva esedeztek békességért a nagy király előtt. És csak akkor, midőn országa ellenségeit megalázta s új hazáját elsőrendű európai hatalommá emelte; midőn a béke áldásaival árasztotta el boldog országát, szállott sirjába a lengyel nemzet által sokszor elsíratott nagy magyar király, ezelőtt 300 évvel.

Háromszáz év! Több mint hat emberöltő! — Mennyi változik, mennyi megsemmisül ily hosszú idő alatt; csak a valódi alkotás, az igaz nagy szellem emléke nem száll a feledség sirjába.

Méltán ünnepli Lengyelország egyik legjelesebb, hazamentő, tudománypártoló és állambölcs királya halálának háromszázados évfordulóját a mai napon; csatlakozhatik ez ünnepélyhez az egész művelt világ rokonszenve még ma is; annyival inkább, mert az a nagy hatalom, melyet Báthory István, keletkezésében századokkal vetett vissza, most újból fenyegeti Európa műveltségét és szabadságát. De különösen büszke lehet nemzetünk mely annyi jelesből közül a rokonszenvünket bíró lengyel nemzetnek is egy nagy fejedelmet juttatott; — és büszke lehet e szerény kis város, mely őt a nagyot szülte, kinek emléke itt lebeg egykori bölcsője fölött, a halás utódok örök elismerésében.

Ünnepeljük meg hát mi is e napot ama nemzeti szent kegyelettel, melyet városunk nagy szülöttének emléke annyira megérdemel. Lelkesítsen az ő példája kitartásra és hazaszeretetre; és ha nemzetünk balsorsa nehéz napokat hozna hazánkra, midőn újra szembe kellene állanunk a szabadság és műveltség örök elleneivel: gondoljunk ő reá, a nagyra, nemesre, városunk dicső szülöttére, kit meg nem rettentett ellenségeinek nagy száma és vad kegyetlensége: hanem diadalra vezette azok ellen sokkal kisebb seregét, melyet a rabló birvágygyal szemben — haza és szabadságszeretet lelkesített.

A Báthory István bölcsője, vára itt porladzik előttünk: de ne hagyjuk elporladozni a dicsőnek emlékét; éljen az bennünk és unokáink szívében mind örökkön örökké!

a hazafias gyászünnephez méltó alkalmi színművet oly hamar nem tudott színre hozhatni; de mind a mellett nem hagyhatjuk ezt megjegyzés nélkül már csak azért sem, mert mi is abba a gyanúsításba eshetnénk, hogy teljesen helyén valónak látjuk két fordított vigjáték előadását akkor, a midőn a szülőváros egy nagy fia emlékét kívánja hazafias lelkesedéssel megünnepelni. Am de e kontrasztot hathatósan enyhítette ám a hymnus eléneklése s az a két szép hazafias költemény, melyet Józsa Anna kisasszony szavalt el oly szép hanghordozással és meleg érzéssel, hogy teljesen magával ragadta a hallgatóságot.

Jónak látjuk itt a diszelőadás színlapját közölni, mely a lap multszámából tévedésből kimaradt.

„Sz.-Somlyón, 1886. vasárnap, decz. 12-én, a mükedvelő-társulat által rendezett diszelőadás sorrendje: I. „Hymnus“, többek közreműködésével előadja az összes személyzet. II. „A ledől szobor.“ Szavalja Józsa Anna k. a. III. „Vasárnap délután.“ Vigj. 1 felv., Labiche után Adorján S. Személyek: Pomadour Józsa Oszkár ur. Pomadourné Huberth Mariska k. a. Adolphe Lászlóffy István ur. Courtin Ruszka István ur. Piget Virág Gyula ur. Thomas, kertész Surányi Ferencz ur. IV. „A rabasszony.“ Szavalja Józsa Anna k. a. V. „Öszi napsugár.“ Vigj. 1 felv. Irták Meilhac H. és Halevi. Ford. Kuliffay E. Személyek: Briqueille Józsa Oszkár ur. Noel Lászlóffy István ur. Adrienne Józsa Bella k. a. Lebretonné Páskuj Anna k. a. Szolga x. x.“

A szereplők részletes bírálatára ezuttal nincs terünk; de azok nagyobb részt régi kedvencei közönségünknek s így egy pillantás a színlapra sejtetni engedi velünk, hogy az előadás minden tekintetben diszelőadása volt a mükedvelő-társulatnak s ugy a helybeli, mint vidéki és zilahi vendégeink csak a legkellemesebb benyomást és véleményt vitték el magukkal.

Fővárosi levél.

Budapest, 1886. decz 6.

Bizony megkértem én e hét eseményei tudósításával, de mindig ahhoz számít az ilyen zajos városban levő emberke, hiszen arra való a szedő, hogy hamar kiszedje és gyorsan pótolja munkájával a mi hanyagságunkat.

Szegény szedők! Nem elég, hogy a csuf írást betűzzék ki a lámpavilágnál, de még siessenek is. S még is az ő nevük az éji homályban marad s nem méltányolja őket senki. Az is igaz, hogy nem is szidja senki!

Pedig sietnem kellett volna. Olyan 5 borzalmas haláleset verte fel a főváros nyugalmát vasárnap este, azaz hétfőn a reggeli lapok olvasásánál, hogy megérdemelte volna az express írást.

De én vasárnap a műtárlat gyönyörű, legszebb képét néztem óra hosszat: a „szerelmes oroszánt.“

S a mint belémerültem az elhomályosodott szemű szerelmes állatkirály tekintetébe, a ki (egy állatkirály csak lehet egy „ki“); a mint abba a szép, szőke, meztelen Junói nőalak szemeibe meríti delejes pillantását, — elfeledtem én mindent.

A haldokló apáca szép képe sem hatott meg; sem Pálmay Ilka igazán leányos szobra, semmi, semmi; mindig az az oroszán volt eszemben, a ki király léttére belé mer szeretni egy oly fejedelmi szépséggel.

S mialatt én éjjel is arról a szép, szerelmes oroszánról s az ő fékezőjéről, arról a remek, szép női alakról álmodtam, — mi történt Budapesten?

Öngyilkosság! Nos, kérdik önök, hát ez olyan ujság? Hiszen a fővárosi lapok rendőri kimutatása naponta kimutat: emeletről leugró, lugessentiát ivó és pisztoly által kimult szerencsétlen teremtsékek halálesetét.

Igen, de egy éjjel 5 esetet, ily érdekeset még sem birt feltárni a rendőri krónika még Bécsben sem.

Volt koleránk! Van himlőnk! Sok áldozatot kíván, de ily eset mégis rég nem rázta fel a fővárosi ember nyugalmát a reggeli kávénál.

Az első eset az Andrássyuton történt.

A Solymossy-féle, most már megbukott, de egy évvel ezelőtt még látogatott Orfeumban feltűnt a Taciano művész család. Különösen a kis Róza, a nyolcz éves, kis népdal énekesnő ragadta el kedves, nagy lányt utánzó modorával a férfi világot. Taciano felvett név. Schweiger az igazi családnéve a művész családnak. Erdélyiek s minthogy Taciano az apa hét gyermekét másként fönn tartani nem birta, fölléptette őket Taciano név alatt az Orfeumban. Oláh, magyar dalokkal nyerték meg a leányok a közönség szívét és pártolását.

Solymossy orfeuma bukása után Taciano leányait a német orfeumban játszották. Itt is sikert arattak a nagyobbak is, de különösen a kis 8 éves Rózácaka. Mult vasárnap decz. 5-én éjjel után, mikor a művész család elvégezte szereplését az Orfeumban, egy jó barátjuk meghívásának engedve, elment vele az Andrássy-uti Gutfreund-féle kávéházba.

Schneeveisz tűzérhadnagy volt a jó barát, ki valódi odaadó rokonszenvvvel viseltetett a család iránt. Schneeveisz hadnagy messze lakván az Orfeumtól, mindig töltött revolvért hordott magánál, hogy éjjeli kirándulásai alkalmával biztosan járhasson haza.

Igy vasárnap éjjel is nála volt a töltött revolver. A kis Taciano Róza kíváncsi volt a revolverre s Schneeveisz tréfálva mutogatta neki szerkezetét; majd szintén tréfából mellének szegezte a fegyvert s a revolver elsült s a kis Taciano Róza egy kiáltással összerogyva: meghalt.

Mit tegyen most Schneeveisz a vigyázatlan hadnagy, a jó barát? Talán az összegyülekező nép által a la Janszky agyondobáltassa magát? Vagy a lelki-furdalás kínjait viselve egy életen át, ha meg is menekszik a vétkes vigyázatlanság által okozott emberölés vádjá alól? Schneeveisz azt úgy látszik egy perc alatt átlátta, hogy neki kellemes órái már nem lehetnek, s föbe lőtte magát.

Igy ment tönkre egy ragyogó jövőjű kis lány és egy becsületes, de vigyázatlan s másfelől nagy képzettségű tüzértiszt pár percek alatt.

Ma temették mindkettőjüket.

Mi a tanulság? Tessék a töltött fegyverekkel vigyázni.

A másik három öngyilkossági eset ugyanezen időben történt Budán a Propeller szállodában.

Makk Alajos iparmuzeumi portás 16 éven át hűve volt nejkének és becsületes ember volt. Ekkor megismerkedett egy Andrassy-utj cassiernővel: Asztalos Julival. A szerelem költekezésbe, majd adósságba s legutóbb sikkasztásba vitte. Nem volt mit tennie, mint vagy megölni magát egyedül, vagy a börtönbe jutni.

De Asztalos Juliánna kaszírő, a csábító nő szerette is Makkját, nemcsak tönkre tette, de megosztotta vele a halált. Ez eddig érthető. Hogy két egymással házasságtörést elkövetett lény, ki még hozzá sikkasztott is, megöli magát; de velők egy szobában, egy órában, ugyanazon revolverrel kivégezte magát egy Wagner József nevű szintén Andrassy-utj 19 éves pinceszér is; ki jó barátjuk és lumptársuk vala. — Mi vitte ezt is a halálba? Erthetetlen.

Szóval a Rókus-kórház halottas kamarája 5 bonczolt halottal gazdagabb. Az orvosi praxis öt lösebb által megöngyilkolt testet nyert tanulmány gyanánt s a közönség egy új leczkét, hogy hová visz a szerető: a pokolba! Az öngyilkosságba!

Mert ha szent Péter Schneeveisz tüzérhadnagy előtt ajtó is nyit, a mikor az a vigyázatlanul meglőtt Taciano Róza 8 éves, ártatlan lelkevel karjain (szellemi karjain) kopog: azt nem hiszem el, miszerint Makk urat, a sikkasztó portást és kedvesét a szerelmes Asztalos Juliánát és hőbortos öngyilkos társukat, a 19 éves Wagner pinceszért bebocsátja.

Veszedelemes Andrassy-ut! Veszedelemes cassiernők s még veszedelemesebb agyrendszer, a mely most működik az emberekben.

Hysteria ez! Azt nem szeretni, a mi meg van. De folyton újra vágyva, valami rendkívüli helyzetben érzi jól magát.

Ez a vallástalanság korszaka! A rendszertelenség az agyban. Mert az alcohol éppen egy megrészegeti s megrontja az agyat, mint az érzéki, bűnös vágy. S Schneeveisz hadnagy is éppen úgy az alcohol hatása alatt lehetett, mikor megölte a kis Rózát, fölhevülésében tréfálva a halálos fegyverrel, mint Makk a szerelem, a bűnös szerelem hystericus vágyainak hatása alatt.

S a tizenkilencedik századnak nem a ragályos betegségek az átkai, de a hysterikus agybántalmakból eredő elfajulások.

A borzasztó ambíció: agybetegség, vagy cselra viszi, vagy a bolondok házába, vagy öngyilkosságba áldoztat.

A fajtalan szerelem agybetegség. Az alcohol és lumpolás mind az agyra hatnak s innét van az, hogy a bolondok háza s az öngyilkosok kamarája tele van a kórházakban.

Népnevelés! Vallás! Szelidebb erkölcsök! Jöjjen el a te országod!

Hay Bernát tárgyalásáról még írok a jövő számban. Holnapután kezdődik a tárgyalása. Ő bizonyly nem öli addig meg becses, hyéna testét.

Bogdánovich György.

Városi közgyűlés.

Sz.-Somlyó város képvisellete f. hó 2. 3. 9. és 10. napjain közgyűlést tartott.

A város hatósága és illetőségi jog köréről alkotott szabályzatnak az 1886. évi XXII. t. cz. rendelkezéseihz alkalmazott módosítás iránt beterjesztett bizottsági javaslat folytatólag 3 közgyűlésen keresztül tárgyalatott s némi módosításokkal a városi szabályzat megállapított, — mely szabályzat 30 napi közszemlére lett kitétel után a netán beadandó észrevételek avagy felelkezésekkel együtt — megerősítés végett a megyei köztörvényhatósághoz beterjesztetni határozatott.

Ezen szabályzat rendjén az eddigi számvevő és adószedő állások, — a bizottság javaslataihz képest „számvevő-ellenőr“ elnevezéssel egyesítették s az adópénztári hivatalhoz segítségképen egy díjnoki állomás rendszeresített.

A birtok nyilvántartói állás pedig a bizottsági javaslat szellemére kimondatott s a birtok nyilvántartás segítségével az adópénztári hivatalhoz osztatott be. A mennyiben pedig a számvevői állás megszűntetve lett, a jelenlegi számvevőnek választási ideje pedig még 4 év múlva jár le, — polgármester megbízott, hogy a jelenlegi számvevőt ez időre a mostan élvezett fizetése mellett állásának megfelelő munkakörrel lássa el.

Kossuth Lajos hazánk nagy fia K.-Félegyhaza város felhívására, egyhangú közlekedéssel Sz.-Somlyó város diszpolgárává megválasztatott, az értesít és szövegezése és a város nevében leendő aláírásával polgármester és főjegyző bizattak meg; megbízott polgármester még azzal is, hogy a diszoklevelet készítse el s azt Helffy Ignác országgyűlési képviselő útján juttassa el hazánk nagyfiához.

Ipolyi Arnold n.-váradü püspök elhunytá felett a közgyűlés jegyzőkönyvilleg fejezte ki részvétét és erről fötisztelendő káptalanunkat értesíteni polgármestert bízta meg.

A közgyűlésnek korábban kelt határozatával kiküldve volt bizottság jelentése, melyszerint a város

tulajdonát képező „lobogó“ vendéglőnek bérbeadása nem sikerült, tudomásul vétetett, s a bérleti viszony jelenlegi bérölvel, kinek kérésére az árverés elpróbáltatott, a kikötött 1888. ápril 24-ig fentartatni határozatott.

Az 1887. évre összeállított legtöbb adót fizető városi képviselők névsorába felvett özv. Huberth Iván bejelentése, melyszerint magát dr. Ajtai Endrével, — a krasznamegyei takarékpénztár igazgatóságának bejelentése, hogy az intézetet Józsa Gyula alelnökkel képviselteti, tudomásul vétetett és a névjegyzékbe a képviseltetés bejegyzése eszközöltetett, — özv. Brüll Izákné hason kérelme pelig a mennyiben a bejelentésből láthatólag inni és olvasni nem tud, képviseltetés el nem fogadtatott, sőt maga is a névsorozatból töröltetett s az ekként megürült helyre a rendes képviselők sorába első póttag Nedeckzy János vétetett fel.

A debreczeni kereskedelmi iparkamara felkérte az ipariskolát segítségben részeltetni.

Réner Albert v. képviselőt — tekintettel arra, — hogy a város hatósága és illetőségi jogkörét tárgyzó szabályzatoknak az 1886. évi XXII. t. czikkal készített tervezet egybeállításánál, mint bizottsági elnök nagy és fárasztó munkálattal teljesített, melyért a közgyűlés jegyzőkönyvilleg köszönetét nyívanította, kérésének méltanylásával a tisztviselők fizetésének felebbezése iránt tervezet készítésével megbízva volt bizottság elnökségtől felmentette, s ezen munkátat elkészítte s a legközelebbi közgyűlésre beterjesztésével polgármester elnöksége alatt v. képviselők Nagy László Huberth József, Szabó Ferencz, id. Páskuj István, Ruszka István és főjegyző Virág Lajost bízta meg.

Főjegyzőnek azon kérése, hogy fizetése megjavítása iránt a megyei köztörvényhatósághoz benyújtott s onnét még ez évi október hó 4-én elsőfoku elintézés végett kiadott kérelme, mely kérelem a tisztviselők fizetésének javítása iránt tervezet készítésénél megbízott bizottsághoz, még azon időben különös figyelembe vétel végett tétetett át, a mennyiben ezen bizottság munkátat még nem adta be s lehet, hogy tervezete elkészítése hosszabb időt is fog igénybe venni s így kérelmével bizonytalan időre elodázva lesz, de továbbá törvényen alapuló ezen kérése, a bizottság munkátatával egybefüggésben nincsen is, jelen gyűlésben vétecsék tárgyalás alá s abban érdemleges határozat hozzásék; ugyancsak a fizetések felemelése iránt javaslat készítésével megbízott bizottsághoz meleg pártolással áttétetett.

A községi iskola részére kibérelt helyiség iránt báró Bánffy Ádámmal 1887. ápril 24. napjától 1893. évi ápril 24. napjáig terjedő időre évenkénti 400 ffrt bérösszeg mellett kötött szerződés azzal, hogy annak 4-ik pontjából „teljesíti és hordozza az épület fentartási költségeit“ töröltetett, mivel ilyen bizonytalan kötelezettségeket a város magára nem vállalhat, helyben hagyatott.

Trenk Sámuel a polgármesternek azon határozata ellen intézett felelbezésével, melyszerint a terhére előirt 19 ffrt 82 kr éjjőr illeték le nem iratott, a mennyiben a kiróvás helyes alapon történt, a neheztelt határozat helyben hagyásával elutasított. Végre:

Megbízott polgármester, hogy városunk szülföttje Báthory István halálának háromszázados évfordulójának alalmából f. hó 12-én közgyűlésileg elrendelt ünnepélyre megjelenő — városunkban nem lakó — vendégek részére 30 személyre valamelyik nagyobb vendéglőbe ebédet rendeljen, s mint a város vendégeit hívja meg.

V.—

Különfélek.

* Tisztelettel felkértnék mindazok, kik a f. évről, valamint a múlt évről is előfizetési dijaikkal hátralékban vannak, — hogy azokat mihamarább kiegyenlítani sziveskedjenek.

* A m. t. olvasó közönség szives elnézését kérjük azért, hogy lapunk a szokottnál későbbben jelent meg, — mi az ünnepély által szükségessé vált melléklet kiadásában leli magyarázatát.

* Távirat a krakói székesegyháznak. A f. é. és hó 12-én városunkban tartott Báthory ünnepély alkalmából fötiszt. Trusza Lajos r. kath. esperes-plébános ur következő latin nyelvű sürgönyt menesztette a krakói székesegyházhoz, egyháztanácsa nevében:

„Dom kirche Krakau.

Ecclesia catholica in Szilágy-Somlyó, Stephanum Báthory de Somlyó, Regens invictissimum fonte sacro, in templo ad huc exstante ablutum, in gremium sanctae Matris Ecclesiae condam suscipiens, — Ecclesiae Krakovienti a Deo salutem, gratiae Divinae religionis et Patriae incrementum: Regi vero condam optimo Coronam coelestem lucemque perpetuam! Senatus Ecclesiae.“ A magyar szöveg következőleg hangzik:

„A krakói székesegyháznak.

A még most is fennálló és a somlyói Báthory Istvánt, a legözhetetlen királyt megkeresztelő s a szt. egyház kebelébe hajdan felvő szilágy-somlyói egyház, a krakói egyháznak az Istentől üdvöt, a vallásra és a házara az isteni kegyelem áldását: az egykor legjobb királynak pedig mennyi koronát és örök világhosszágot! Az egyháztanács.

† Gyászhir. Oravecz András a város közönsége előtt közbeesülésben és szeretetben állott „Oravecz bácsi“ e hó 10-én elhalt s 12-én temették el. Áldás poraira!

* Felülfizetések. A helybeli mükedvelő társulat által e hó 12-én tartott jótékonycélu előadás alkalmával felül fizettek: t. Kiss Ernő ur 4 ffrt 60 kr, t. Lányi Károly ur 4 ffrt 60 kr, t. Bíró Boldizsár ur 2 ffrt 20 kr, t. Kincs Gyula ur 1 ffrt 60 kr, t. Szintay

Béla ur 1 ffrt, t. Ambrozi N. ur 60 kr, mely felülfizetéseket köszönettel nyugtáz Virág Gyula a mükedvelő társulat pénztárnoka.

* Sz.-Somlyó város Kossuth Lajos nagy hazánkfia, nagy lelkesedéssel, diszpolgárává választotta meg e hó 9-én tartott közgyűlésén.

* Ertesítettik a t. cz. közönség, hogy a szilágy-megyei gazdasági egyesület védnöksége alatt álló női háziipar és szövészeti iskolába a szövő székek már megérkeztek, felszereltek, működésbe hozattak és így lehetővé vált a gyakorlati oktatást is megkezdeni. Egyideileg az is tudomására hozatik a t. cz. közönségnek, miszerint a szövészetre jelentkezők még mindig telvétenek. Zilah, 1886. decz 9-én. Az iskola felülgelősége.

* Új mód az adósság megkérésére. Egy girókuti földbirtokos, ki talpraesett ötleteiről ismeretes, elacott bizonyos mennyiségű gabonát egy helybeli izraelitának, a ki szintén megszokta érteni a jó tréfát. Nyolcz forint hátralékát aztán következő verses levélben kérte meg:

Ad notam:

„Zsidó, zsidó rongyos zsidó!“

A gabonámat eladtam,

De az árát meg nem kaptam,

Arra kérem kigyelmedet

Hejh! Küldje haza a pénzemet!

Nyolcz forintommal tartozik,

Azzal meg nem gazdagodik,

Pakolja be egy levélbe —

Hejh! S adja a kocsis kezébe.

Girókuta, 1886. decz. 12-én.

B.

A talpraesett ötletnek lett is eredménye. Az adós nyomban, szó nélkül fizetett.

* Furesaságok az ünnepély alkalmából. A nagyreményű esemete. Egy urnő a színházban bekarölti egy padba, melyben egy városi képviselő és egy szál iparos tanonczone kívül óriási üresség tátongott.

— Kérem, — szól a városi képviselő indignálódva, — ez a képviselő padja!

Hölgy, az iparos tanoncokra mutatva:

— Híz ez a gyermek se képviselő!

— Igen, de az én fiam!

Az uri nő ennyi érv előtt meghajolva, szó nélkül távozott.

A kik meghamisítják a történetet.

— Héj, — kérdi egy esavargó a piacon a másiktól, ki a F. boltja előtt ülve, nyugodtan pelesenyzett. — Miféle ünnepély van ma?

— Hát még azt se tudod? röbög a másik. Hát Báthory Istvánnak a lengyel királynak halálát ünneplik.

— Hm. Hát meghalt?

— Meg ám. Lenyakasztatta a muszka császár.

Hallani kellett volna a esavargó jó kívánságait a jámbor muszka csárra.

* Hymen. Kaba Mihály okl. jegyzőjelölt s perecseni köri körgyám, közbeesülésben álló ifju. f. hó 8-án esküdött örökhűséget a szép és kedves Paál Róza kisasszonynak, a perecseni áll. iskola tanítónőjének. Az esketést Gáspár János perecseni ev. ref. lelkész végezte, szép beszéddel áldva meg az ifju párt. A völégény az ünnepélyes actust megelőzőleg a g. kath. vallásról az ev. ref. vallásra tért átál. Áldás kísérsje a szívből kötött frigyert!

* Jótékonycélu ünnepély és koszorus tánczvigalom. Tiszta jövedelem a zilahi ref. templom építésére fordittatik. A zilahi iszimakészítő iparos ifjuság 1887. január 2-án az ev. ref. templomban, zászlószentelési ünnepélyt s ezzel kapcsolatosan a régi jóidők emlékének felelevenítésére a városház nagytermében koszorus zártkörű tánczvigalmat rendez. Az ünnepély sorrendje: 1) Az ünnepély napján d. u. 2 óraker az ifjuság a koszorus és zászlóseányokat a zászlóanyához szállítja. 2) Fél három óraker felvonulás a templomba, tekintetes Lőrinczy György, országgyűlési képviselő kedves neje, Lázár Berta ó nagysága, mint zászlóanya a zászlós és koszorus leányokkal, ünnepélyes zene mellett, az összes ifjuság által kísérve, a templomba vonul. 3) A templomban orgonajáték a bevonulás és elhelyezkedés alatt. 4) Hymnus éneklése, a zilahi dalkör által. 5) Alkalmi beszéd, tarja tiszt. Kónya László ur. 6) Szögbeverés a megállapított sorrend szerint. 7) A zászló megáldása. 8) A nemzet imája, éneklé a zilahi dalkör. 9) Ez alkalomra tek. Petrikás Mór s. tanár ur által irt költemény elszavalása tek. Kincs Gyula s. tanár ur által. 10) Szózat éneklése, éneklé a zilahi dalkör. 11) Kivonulás a templomból, az orgona hangjai mellett. 12) Felszentelt zászló alatt zászlóanya hazakísérése, koszorus és zászlóseányokkal ünnepélyes zene mellett s a leányok hazaszállítása. 13) Szünet esti 8 óráig. 14) Esti 8 óraker a koszorus tánczvigalom kezdete, mely a zászló és bálanya a bálteremben leendő ünnepélyes fogadásával veszi kezdetét, mikor is koszorus és zászlóseányokkal a rendezőleg lasumagyarral a tánczot megkezdi, mely tart kivilágos kiviradig. Jegyzet. Ételek és italokról gondoskodva leendő. Az ünnepi költemény 10 kron árusittatik a jótékony cézra.

* Karácsony előtt. A karácsony küszöbén állunk.

A legszegényebb úgy, mint a leggazdagabb most avval a kérdéssel foglalkozik: mivel lépje meg a kedveseit? A sok gondolkodás vége rendszeren az, hogy alapjában vére értéktelen dolgok vásároltatnak össze és a pénzrt oly tárgyakért dobják ki az ablakon, melyek habár tetszetősek, csakhamar elvesztik értéküket eltekintve attól, hogy az ily fényüzési czikkekkért kiadott pénzből közérdekű czelokra mi sem jut. A napokban lesz a hazai lötenyészés emelésére alakult társaság által alapított Kincsem-sorsjegy huzása. Eltekintve ezen sorsjegyek esekély árától és előnyös sánszaitól, talán időszerű arra utalnunk, hogy a sorsjáték tiszta jövedelme a hazai lötenyészés emelésére fordittatik és így azok, a kik sorsjegyeket vásárolnak, nemcsak azon kellemes reményt táplálhatják, hogy az 50,000 ffrtos főnyereményt vagy a többi magas nyereményeket, melyek a huzás után azonnal készpénzben fizettetnek ki, nyerik meg, hanem egyszersmind egy hazafias czélt mőzditanak elő.

† Gyászhir. Ozv. Mártonffy Zsigmondné szül. Lengyel Lucia vaiamint tiai: Emánuel, Zsigmond, Miklós, István és Ernő, ugy édes anyja özv. Mártonffy Emánuelné szül. Török Terézia, testverei Mártonffy Mária és családja, Mártonffy Róza és családja, Mártonffy Ödön, nemkülönben testvérei, rokonai, jóbarátai és ismerősei nevében fájdalomtelt szívvel tudatja, miszerint a szeretett férj gondos apa, a jó testvér és igaz barát, Mártonffy Zsigmondnak, Varsolcson, élete 47, boldog házasságának 18-ik évében f. évi december 15-én délutáni 3 órakor szívszélhűdés következtében történt gyászos elhunytát. Az elhunyt földi maradványai f. hó 17-én délután 2 órakor fognak a rom. kath. szertartás szerint örök nyugalomnak átadatni, az engesztelő szent mise áldozat Krasznán f. hó 18-án d. e. 9 órakor fog az egek urának bemutatni. Béke lengjen porai felett!

CSARNOK.

Emlékbeszéd.

Báthory István Erdély fejedelme s Lengyelország királya halálának háromszázados évfordulóján (szül. 1533. szeptember 27-én megh. 1586. decz. 12.)

„Csak törpe nép feledhet ős nagyságot,
Csak elfajult kor hős elődöket,
A lelkes eljár ősei sírlakához
S gyűjt régi fényből új szövétneket.“
Garay.

A kegyelet, az erények eme szebbike, egyik legnemesebb vonása az emberi jellemnek. Ez ösztönöz bennünket, hogy azok iránt, kik tiszteletünk s szeretetünk tárgyai voltak a múltban, lerőjjük hálaunkat s kegyeletadónkat. Az elhunyt férjét évenként megsiratja a nemeskeblű nő; s ha a halál kiragadja a jó anyát a szerető család kebeléből: a fájdalom s a veszteség nagyságának érzetétől sajgott könyvek kísérik azt ki nyughelyére; s ha e könyvek egy időre felszáradnak is a jó férj s szerető gyermekek arczaírói, a megemlékezés nemes érzete ismét és ismét utat nyit azoknak. Felujul a bánatos szívűek lelkében az elhunyt élete, átélte öröme és bánata s a nemes érzelm kohóján a szenvedő szív megtisztult, megnyugszik sorsában, s bizalommal és reménnyel néz a jövő elé s istápot lel a földi terhek elviselésére.

És a nagyok, kik alkottak, kiknek nevét s nagy műveiket viszhangozza kelet és nyugat, dél és észak; kiknek munkássága nem egy kis család szűk keretében özpontosult: nem érdemlik-e meg, hogy róluk kegyelettel emlékezzünk? Igen. S ha a kegyelet egyesek részéről nyilvánul, nyilvánul az a nemzetek életében is. A nagy elődöket az utódok hálája kíséri s míg nemzet lesz a világon, élni fog nagyjai iránt keblében a hála és kegyelet, s megőrzi és tisztelettel üli meg azoknak emlékeit; és méltán; mert ha századok viharai dultak is az enyészetbe ment porhüvelyen, nevöket, nagy alkotásait nem mossa el sem idő, sem enyészet, élni fog az mindig s „a koporsóból is kitör és eget kér.“

Meggyujtom fáklyáját az emlékeztetnek, s világító sugarai mellett visszazsáll képzeletem az eltűnt századok s nagy tettek fénykorába előttem látom lebegni nagy szellemét a hős és nemeskeblű somlyói Báthory Istvánnak, Erdély fejedelmének, a lengyelek dícsőített királyának, ki e nemes városban látta meg először a napvilágot; itt szívta be az igaz vallásosság és hazaszeretet áldást hozó levegőt; innen lett nagygyá a békében és háboruban.

Vajha méltóképen tudnám nagyságát magasztalni ma, midőn halálának évfordulóján gyászba borulva vagyunk jelen itt a szent helyen! De érzem, gondolataim szegények, szavaim gyengék két nemzet e nagy halottjáról méltóképen megemlékezni. A történelemhez, az élet mesteréhez fordulok, s a mi annak lapjain elvülhetetlenül föl van jegyezve, azt mondom el róla, mint vallásbuzgó emberről, mint fejedelemtől és királyról — békében és háboruban.

Megczáfolhatatlan tény, hogy Báthory István itt Szilágy-Somlyón született s ezen szent hajlékban kereszteltetett meg; s fájdalom történelmi dícsőségünk kisebbségére, nem itt végezte be áldásos életét; porai nem itt hamvadnak s így bár a miénk volt, nem mondhatjuk egészen magunkénak. De ha a fát gyümölcsében tiszteljük, ugy, ha a fiu, mint érdemekben gazdag férfiú nem is itt fejezte be pályafutását, a törzs, a történelem egyik jeles alakja e szent falak alatt aluszsa örök álmát, s mi büszkén hangoztatjuk a nagy apának porai felett a még nagyobb fiu érdemeit, melyeket hazája szeretetében, a vallás ápolásában s az ellenség megfékezésében vívott ki.

Báthory István ős nemes család sarja. Egyik ősét Venczelint egy német lovag unokáját Szent István király 1010-ben a lázadó Kupa legyőzéseért nagy jószágokkal ajándékozta meg s felvette a magyar nemzetre. Később két ágra szakadt: somlyói s ecsedire, s kinek ma nagy nevével emlékszünk: Báthory István született 1533. szept. 27-én. S bár nem vagyunk birtokában azon adatoknak, melyek a háromszázad előtt született gyermeknek jellemvonásai voltak; mert hiszen ki gondolta volna, hogy századok múltán is óhajtván óhajtjuk tudni, hogyan növekedett ő testi és lelki erejében. A történelem a hazafi életfonalát nem a bölcsenél, hanem ott ragadja meg, hol a tettek mezejére lép, hol szerepe egy korszak, egy nemzet fejlődési alakulására befolyással van. De tény, hogy neveltetése első perctől kezdve vallása rendületlen szeretetén és tiszteletén alapult. Avagy nem mutatják-e vallásához való

meleg ragaszkodását még maig is fennálló művei?!

Jól tudta és érezte azt a nagy fejedeleme, hogy a vallás alapja a társadalom jólétének, mely nélkül minden emberi törekvés eredménytelen. S ha az ó kor egyik legkitűnőbb bölcese Plátó azt mondá, hogy: a ki a vallást bántja az a társadalom alapját bolygatja, s Plutarch a görög történész, hogy inkább lehet képzelni légben függő várost, mint emberi társadalmat vallás nélkül: akkor nagy Báthorynk bölcsesége az ó kor e nagy bölcsseit is fölülmulja: mert ő nemcsak tudta és érezte, hogy vallás és erkölcs által emelkedhetik fel az emberi társadalom nemes céljához, hanem fényes tettekkel mutatta meg, hogy a vallás sarkköve a boldogságnak, mely nélkül minden emberi mű célját elvesztett. E tudat vezette őt tetteiben, s vallása iránt való ténykedését legelőször születése helyén gyakorolta, mert habár e szentelt falakat — melyek közé emléket megüldőzők összegyűltünk — még atyja emeltette; de az enyészettől s az akkor dívatozó birtok-fosztogatástól ő mentette meg, s ez egyháznak tett birtok és szabadság adományozás által azon kedvező helyzetbe juttatta, nemcsak a katólika, de részben s közvetve a helybeli protestáns egyházat is, hogy ezek heivre az egyházi költségek terhei nem hárulnak. S míg az akkori kor olygarahái felhasználva a villongásokat, az egyházak fenntartására és a nevelésre még az ősidőkből szánt ingatlan vagyont és jogokat saját céljaikra kizsákmányolták, az egyházi terheket pedig nagyobbbrészt a szegény népre hárították: addig Somlyónak Báthoryja fényes példával mutatja meg, hogy a nagy vagyonok nem azért adattak a hajdankor szent királyai s az ország törvényhozása által, hogy azt nagy uri szenvedélyeikre használják, hanem hogy ezekből a nemzetfenntartó s lelket mivelő egyházi intézményeket ápolják s azt fenn is tartásák.

Vallásáért apostolként szállott sikra s midőn ezt tette, nem a legnagyobb tisztelettel kell-e meghajlnunk nagy neve előtt? Hiszen tiszteljük embertársainknak elvét és meggyőződését más dolgokban is, — annál inkább megilleti a tisztelet azt, ki vallása védelmében a legnagyobb odaadással fáradozik. S midőn látta, hogy a protestantizmus mind erősebb s erősebb gyökeret ver, 12 jezsuita tagot küldött Erdélybe az ifjúság vallásos nevelésére és oktatására, majd később egy oklevelet állított ki, melynek értelmében a kolozsvári Ferencztek kolostorát s a mellette levő apácza zárdát a jezsuitáknak adja, s ezzel alapját veti meg a kolozsvári rom. kath. főiskolának, a convictus nobiliumnak s a Szent Józsefről nevezett virágzó főnőveldeknek, melyeknek falai ma is épen oly erősek mint hite, mely azokat emeltette.

Ő volt az első, ki a mohácsi vész után az anyaországtól külön vált Erdélyben a kath. egyházat, — melyet mióta Szent István első apostoli királyunk államalkotó bölcsessége a magyar nemzet és haza létalapjává raka le intézményei éltető lelkévé tüze ki, s mely annyi dícső századokon elvülhetetlen világra szóló tettek dajkája és ápolója vala: — a Kolozsvárt 1556. nov. 25-én tartott országgyűlésen ráért csapás-okozta romjaiból kiemelte, s az 1566 évi tordai gyűlés által számkivetéssel sujtott kath. híveket szabadságukba visszahelyezni kezdte.

S bár lángoló volt vallása iránt való szeretete, ép oly magas fokban türelmes is volt a protestánsokkal szemben, kiket hatalmánál fogva az akkor Európaszerte elfogadott elv szerint cuius regio eius religio (a kié az ország azé a vallás) korlátozhatott volna, mint a többi európai fejedelmek kezdve a nagy Angliának vallásilag vérgengő VIII. Henrikétől egész a vallását négyszer változtató elődjéig János Zsigmond erdélyi fejedelemeig: mindazáltal egyedül Szilágy-Somlyó Báthoryja áll Európában mint szülsőn kiemelkedő példa; mert Somlyó e nagy szülöttje mondotta, hogy a lelkiismeret Isten kezében van s a lelkiismeret meggyőződését sem lenyakázásokkal, sem száműzetéssel erőszakolni nem lehet, hanem jó példával, buzgó tanítással, keresztény szeretettel és türelemmel kell az alattvalókat Istenhez vezetni. Nem csillogó phrázisokkal. — hanem az igazi keresztény szeretettel és türelemmel mutatta meg ő, mi a valódi szabadelvűség. Hol van a kor, mely méhében a nagyra hivatottak közt ily férfiut hordozza? Óh! a mai liberalizmus letörle himpörát a vallásosságnak s legtöbbször az üres egyéni hiúság és érdek nyitja meg útját a törpe tetteknek.

Nagy volt ő mindenber, nagy a béke műveiben is. Lengyelország királyává választásakor két levelet intézett a vladiszlavi püspökhöz, melyek egyikében ezeket írja: „Óhajtagdó, hogy a béke szelleme lengjen át mindenkit, mely szellemre más okokon kívül a kath. szent vallás is kell, hogy buzditson; mert a béke uralkodása alatt felvirul az egyház, gyűllhelyévé lesz a tudománynak s előmozdítója az ország érdekeinek, míg a háboru dúlása alatt eltöröltetvén a vallás, megsemmisítettvén a törvények, siralom, gyász lesz osztályrészünk.“

Ime a nagy elvek! Alig van ténykedése, melyben ne látnók vallásos érzületének ujjabb s szebbnél szebb nyilvánulását. Majd mindenütt ott találjuk e kifejezést: „Isten segítségével.“ S a nagy fejedeleme és hős király, ki népében a vallást istápolá, Isten segítségével valóban bámulásra méltó tetteket vitt véghez.

Szóljak-e nemes jelleméről legnagyobb ellenségeivel szemben is tanúsított nagylelkűségéről?

Midőn 1571. május 25-én egyhangulag kikiáltott Erdély fejedelmének, a Miksa császár által pártolt s fejedelemségre vágyó, fondorkodó Békéssel gyűlt meg a baja. S bár az 1573-iki orsz. gyűlés felhatalmazta, hogy Békést tetszés szerint büntesse meg s pártjait irtsa ki; bár a Báthoryt kedvelő török szultán levelet küldött hozzá, hogy az áruló Békést vasba veretve hozzá küldje: a nemes lelkű

fejedeleme ugy Békésnek, mint társainak a anmes-tiát adott, s a szultánnak azt hozá tudomására, hogy az ország csendben van, semmi egyetlenség s visszavonás nincs benne. Majd a Békéhez csatlakozott, de később elfogott Balassa Bálintot követelte tőle a török, de ő a többszörös sürgetések daczára sem adta ki, hanem szabadon bocsátotta; s ugyanezen nemesszívű király, legelkeseredettebb ellenségének s vetélytársának baráti jobbot nyujta, s Békés lett neki mint Lengyelország királyának legönfeladodóbb hadvezére, s ő a nagy király fogta be szemeit a haldokló Békésnek s árván maradt családját gondviselésébe vette.

De Báthory jellemének nemcsak eme vonásai által tűnik ki; nagy volt ő mint fejedeleme és király egyaránt. Mint Erdély fejedelme 5 évi uralkodása alatt nagy reformokat alkotott ugy az erkölcs dolgában, mint az államéletben. Alig jött haza Páduából, hol egyetemi tanulmányait végezte csakhamar a közpályára lépett. A somlyói Báthoriak ősi hagyományait s atyja nyomdokát követve a nemzeti párthoz csatlakozott, s midőn az erdélyiek s a magyarországi nemzeti párt Izabellát s az ifju János Zsigmondot ő évi számkivetés után az országba hívta: a haza határainál díszes küldöttség élén a 23 éves Báthory István fogadta a királynét s a királyfit szép üdvözlő beszéddel.

A következő évben már a csatatéren látjuk szerepelni, hol hősieen megvédi Szatmár várát. Ez időben János Zsigmondnak ő volt leghasznavehetőbb embere. Hadi tudományát a folytonos csatározásokkal fejlesztvén ügyes hadvezérré nőtte ki magát, s mint ilyen 1575. júl 10-én Szent-Pálnál fényes diadalt aratott Békés hadseregén.

S míg a harcztéren tudóklík, nem feledkezik meg a nép erkölcsének javításáról sem; ide vonatkozó üdvös törvényei Szent Istvánt és Szent Lászlót juttatják eszünkbe. Mint államférfi megalkotja az erdélyi fejedelemséget s ez által védbástyát szerez a magyar szabadságnak, jognak és culturának. De még nagyobbak érdemei, mint lengyel királynak, mely székre azon bizalomnál és szeretetnél fogva választották, mely a magyarokat a szabadságszerető lengyelekkel ősidőktől összeköti. Báthory Lengyelország sorsában a kereszténység sorsát látta s felajánlotta vagyonát és életét s ígéretet tett: 1) Hogy szabadságaikban megtartja őket, 2) Minden országos adósságot kifizet, 3) Mindent visszaszerez a mit a muszka elfoglalt, 4) Törökkel, tatárral békét szerez, 5) Az ország határait megerősíti, 6) 200,000 frtot küld az ország szükségleteire, 7) A tatár fogságban levő lengyeleket kiváltja. S bár ígéretei nagyok és terhesek voltak keresztül vitte azokat. A „rettenetes“ Iván muszka czárt három évig tartó fényes győzelmekben megverte, s oly dícső nevet szerzett magának, hogy nagy mellék-névvél tisztelték meg s ő is a legnagyobb kegyelettel emlegeti nevét s uralkodásának idejét „aranykor“-nak nevezi a szegény, de szabadságszeretőben dúsgazdag lengyel nép. De nemcsak künn, hanem benn is nagy volt Báthory István. A királyi méltóság elvesztett tekintélyét és hatalmát visszaszerezte. A rakonczatlan főurakat megfékezte, igazságot szolgáltatott pártatlanul, szegénynek és gazdagnak, hatalmasnak és elnyomottnak, köznépeknek és nemeseknek egyaránt. S midőn a legfőbb méltóságokat érdemes emberek kezébe tette le, boszút forraltak ellene; de Báthory megvédelmezte magát s a varsói gyűlésen nagy jelleméről s erélyéről egyformán tanuskodó beszédet mondott:

„Palotában születtem — ugymond — s nem istállóban, mint szabad ember, s mielőtt ez országba jöttem volt mit ennem, s volt miből ruházkodnom; szabadságomat szeretem s azt meg is fogom őrizni. Isten akaratából ti magatok választottatok királylyá, a ti kéréstekre, hívásokokra jöttem ide; ti tettétek a koronát fejemre, királyotok vagyok hát s nem akarok sem költött sem festett király lenni, hanem uralkodni akarok. Ne akarjatok ti az én nevelőim s tanácsadóim ellenőrei lenni, s szabadságtokat nem szükség, hogy mi ellenünk védelmezzétek, védelmezzétek azt önmagatok ellen, nehogy szabadossággá fajuljon. Ha kell királyi tekintélyemet megvédelmezem karddal is.“ S ezzel kardjára ütött.

Ime minden tetteiben, minden szavában a következetesség, vallásosság és becsületes magyar keresztény őszinteség nyilvánul. Jellemét s egész lényét a vármiai püspök egy versben következőleg írta le:

A templomban több mint pap,
A köztársaságban több, mint király,
Véleményadásban több, mint senator,
Ítéletnél több, mint törvénytudó,
A hadseregben több, mint fővezér,
Harczban több, mint katona,
A túrésben és bocsánatadásban több, mint férfi,
A közszabadság védelmében több, mint polgár,
Vadászatban, vadak üzésében több, mint oroszlán,
Egész életében több, mint bölcs.

Vajha élete, mely három század után is fényesen világítja meg nagy jellemét, vallása és hazája iránt való szeretetét: vonzerőt gyakoroljon az élő nemzedékre. Ő az igazságnak, jognak: szabadságnak és békés együttélésnek nagy mestere megtanít bennünket mind arra, a mi nagygyá és dícsővé tehet egy nemzetet. S midőn ma a magyar és lengyel nemzet nagy fia halálának háromszázados évfordulóján hála imát küld az ég Urához: hassa át mindkét nemzet lelkét Báthorynk nagy szelleme s viruljon a szabadságért lelkesedő két nemzet hazája, neki pedig fényeskedjék az örök világosság, ama világosság, mely életében tetteit vezette s melylyel népeit boldogította. Amen.

Csák Alajos,
gymn. igazgató.

H i r d e t é s e k.

Legelterjedtebb s legolcsóbb magyar napilap, külsejében a legszebb, tartalma szerint a legélénkebb.

Előfizetési árak:
Egész évre.... 14 frt — kr.
Félévre..... 7 „ — „
Negyedévre... 3 „ 50 „
Egy óra..... 1 „ 20 „
Egyes szám Budapest 4 kr.
Vidéken 5 kr.

Kiadóhivatal:
Budapest, nádor-utca 7. sz., földszint,
hova az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszo-
lamlások intézendők.

PESTI HIRLAP

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetés legolcsóbban pos-
tautalványnyal eszközölhető.

Mutatványszámokat

levelező-lapon nyilvánított ki-
vánatra egy hétig ingyen és
bérmentve küld a kiadóhivatal.

Előfizetések a hó bármely nap-
jától kezdhetők.

A magyar olvasó közönséghez!

A „Pesti Hirlap“ immár a kilencedik évfolyamát éli. Fényes írói kör csoportosul körülötte s a legújabb rendszerű rotációs gép nyomja, mely a lapot óránként 15 ezer példányban teljes 16 oldalon és már fölragasztva állítja elő, mi nagy kényelmére van az olvasónak és egész Európában eddig egyedül a „Pesti Hirlap“ dicsőíthetik ezt az újítással.

S méltán büszke lehet a Pesti Hirlap arra, hogy ma a legkedveltebb s legelterjedtebb lap, de még inkább arra, mint lett azzá? Nem hiszgett soha a közönség hullámzó szeszélyének, hanem becsületesen és lankadatlanul, gyakran az áramlat ellen is lobogtatta a zászlót, melyet kitűzött. Pedig erre a zászlóra rossz idő járt, mert a liberalizmus a mi zászlónk. Magyarország újabb állami életének a liberalizmus a gyökere. Magyarországon csak egy hazafias program lehet hát: a gyökereket kimélni. Ez volt, ez lesz a mi irányunk, melyet csak azzal töltöttünk meg, hogy függetlenek vagyunk s leszünk a pártoktól.

A „Pesti Hirlap“ nem hajlik sem ide, sem oda, nem ösmer pártokat és gyűlölködést; az igazságot keresi mindenben s mert csak az igazságot nézi, melyik oldalon van, meg nem nézi.

Politikai programunk tehát: erélyllyel és igazsággal szolgálni a nemzeti politika, szabadelvű haladás és magyar demokracia érdekeit, kormánytól és pártoktól egyaránt függetlenül.

Vezérlőinket különböző pártállású jeles publicisták s politikai tekintélyek írják: Pulszky Ferenc, Horváth Gyula, gr. Bánffy Béla, Eötvös Károly, Beksios Gusztáv, Tórs Kálmán, Pesty Frigyes, Borostyáni Nándor, Kenedi Géza (felelős szerkesztő) stb.

A t. Hazból em alatt országos hírvé vált karcolatokban az újabb írói nemzedék legkitűnőbb s legnépszerűbb tagja Mikszáth Kálmán humorizálja az országgyűlési pártok és notabilitások ferdeségeit, párttekinet nélkül.

Tárcarovatunk a legváltozatosabb, legélénkebb s oly gazdag, hogy nem ritkán három-négy tárcát is közlünk egyszerre; legjobb nevű s a közönség előtt legkedveltebb íróink gazdagítják a „Pesti Hirlap“ e rovatát, kiknek sorából legyen elég kiemelnünk a következőket: dr. Ágai Adolf (Porzó, Csicseri Bors), Bartók Lajos, Beniczkyne Bajza Lenke, Borostyáni Nándor, dr. Kenedi Géza (Quintus), Kürthy Emil, Mikszáth Kálmán (Scarron), Murai Károly, dr. Schwarcz Gyula, Sebők Zsigmond, Szemere Attila, Szécsi Ferenc, Tábori Róbert (Columbus) stb.

A többi rovatokra is a legnagyobb gondot fordítják rovatvezető munkatársaink: Antalik Károly, Barabás Albert, Luby Sándor, Somogyi Ede, Schmittely József (segéd-szerkesztő), stb., — csupa kipróbált journalistikai munkaerő, — úgy, hogy jól értesültség, élenkség, a tartalom gazdagsága és választékosága tekintetében a „Pesti Hirlap“ pal alig vetélkedhetik még egy lap.

Távirati rovatunk mindig a leggazdagabb s kiállja a versenyt bármely európai nagy lappal. Ugy a vidékről, mint a külföldről saját tudósítók látnak el eredeti táviratokkal s mikor az események úgy kívánják, belmunkatársaink sorából külön tudósítót is küldünk az események színhelyére, mint legutóbb Bulgáriába.

Heti melléklapjaink — mint Kertészeti Ujság, Házi Tanácsadó, Gazdasági Ujság, stb. — kivívták a nagy közönség hálás elismerését közhasznosságukkal.

Nagy gondot fordítottunk még mulattató karcolatok, apróságok, a közönség köréből való panaszkok közlésére, valamint a mindenki által szívesen olvasott szerkesztői üzenetekre.

Regényünk mindig jól van megválasztva az érdekesítő újabb termékek közül.

S bár legdiszesebb kiállításhon napon (a hétfői féllapot kivéve) két teljes ívet — 16 oldal — adunk olvasónk kezébe, külön kedvezményül hetenként egy zenemellékletet is csatolunk, előfizetőink számára teljesen ingyen, úgy hogy a zenekedvelő előfizető évenként 60—70 jó darabot tartalmazó zenealbumot gyűjthet össze Oly kedvezmény ez, minőt ma egyetlen európai lap sem nyújt előfizetőinek.

Mindezen kedvezmények dacára a „Pesti Hirlap“ a legolcsóbb napilapnak méltán mondható, amennyiben csekély összeggel (havonként 20 kr.) drágább az ugynevezett kis nélapoknál, melyeknél pedig ötszörte többet tartalmaz.

Legyen szabad ezek után remélnünk, hogy a „Pesti Hirlap“-ot a művelt magyar közönség ezentúl is pártolni s lehetőleg terjeszteni is fogja.

A „Pesti Hirlap“ előfizetési ára:

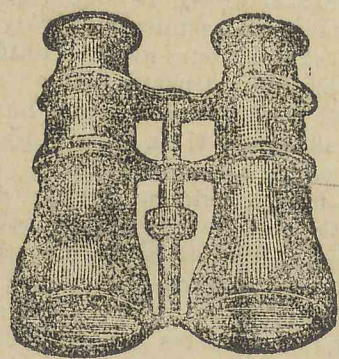
Egész évre..... 14 frt — kr.
Fél évre..... 7 frt — kr.
Negyed évre..... 3 frt 50 kr.
Egy óra..... 1 frt 20 kr.

Előfizetések a hó bármely napjától kezdhetők. Lapunk címének megírásakor szíveskedjenek a t. előfizetőt arra ügyelni, hogy csakis „PESTI“ Hirlapot irjanak.

A „Pesti Hirlap“
szerkesztősége és kiadóhivatala.

BUDAPEST,
v., nádor-utca 7. szám.

Mutatványszámokat egy hétig ingyen és bérmentve küld a kiadóhivatal

HATSCHKE MIKSA

látszerész (optikus) és diszmiáru kereskedő Budapest, vaczi-utca 23-ik szám a „Nagy-Kristófhöz.“ (Alapított 1850.)

Ajánlja a legjobb minőségű látszerészeti tárgyait, u. m. szemüveget 1 frtől feljebb, orrcsüptető 1 frt 20 krtól feljebb, jóneműségű egyes távcsőök (messzelátók) 1 frt 50 krtól 30 frtig, jó achromatikus színházi és tábori látesők 4 frttől 80 frtig, hőmérők, mindennemű és nagyságu 60 krtól feljebb; orvosi hőmérők Leyser-féle 1 frt 50 krtól, Maximal 2 frt 50 krtól feljebb, érc légsúlymérők 4 frttől 60 frtig; göröcs és nagyító üvegek, vízszintezők és mindenféle folyadék mérők, hivatalosan hitelesített szeszmérők, búvós lámpa, szemzuhany, ló mérték, delejtű, szájtükör, szemtükör nagyító és kisebbítő tükör, rajzeszközök és ezeknek egyes részei 1 frttől feljebb; ezeken kívül minden a látszerészethez tartozó tárgyak a legutányosabb áráért kaphatók. Továbbá testvillanyozó gépek Rumbort-féle elemmel 6 frt 50 krtól feljebb, Du Bois Reymond Stöhrer gyanta telep dörzsvillanygép mágnessel, fényképek dus választékban, jelesen: arc, táj, jelmez képek és népviseletek; genre képek, egész opera darabok átlátszó stereoskop alakban; nagyító üvegek fényképekhez állványnyal és anélkül 1 forinttól 50 forintig. — Ajánlom továbbá a legjobb ízléssel készült diszmiáruimat, u. m.: bronce képrámák, bronce író garnitúrák, dohányzó garnitúrák, gyertyalámpák, asztali csengők, lenéhyomók, vízitálak, állatszer szekrények, bronce alakok és disztükörök stb. Bőr-áruban: albumok, zenével 8 frttől feljebb, zene nélkül finom bőrkötésben illusztrált lapokkal 6 frttől feljebb, bőr és plüsch varró eszközök, szivar, ének, dohány, szivarka tárcák, a leg-híresebb bel- és külföldi gyárosoktól, szép toilették és bajszkefék tokban élcse felirattal 50 krtól feljebb.

Magyarországban egyedüli főraktár a világhírű gyémánt utánzatból, ezen kövek szépségét felesleges dicsérni, sok szakképzett ember úgy nyilatkozott, hogy ritka briliánt van olyan szép, mint a most legújabban preperált gyémánt utánzatok; ezen kövek az üveget is vágják, foglalása mindenféle tárgyba eszközöltetik, gyémántutánzatból a következő tárgyak kaphatók: 6 karatos arany gyűrű angol facon 3 frt 80 krtól feljebb, fülbevaló, a teni zárral 4 frttől feljebb, 14 karatos fémjelzett aranyban gyűrű 6 frttől feljebb, fülbevaló patent zárral 8 frttől feljebb, ugyanilyen kövekkel brochs, nyak-kendő ti, hajtű és nyakék kapható; — továbbá valódi francia müékszerék aledusabb választékban kaphatók, u. m.: melltiük, nyakékek, karékek, kezélő-gombok, óralánczok, nyak-kendő tiük stb. Valódi angol Jet gyűszűszerek, melltiük, hajtű, karék, nyakék, fülbevaló, óraláncz stb. nagyválasztékban kapható. Valódi Strucztoll legrezők, 7 frttől 50 frtig. A legújabb párisi divatu selyem és glacé legyezők, színházi, utcai és béli alkalomra nagyválasztékban 2 forinttól 50 forintig.

Üzletem régi fennállása óta tett tapasztalatom által azon szerencsés helyzetben vagyok, hogy a tisztelt hölgyvilágnak egy kitűnő minőségű méregmentes, hivatalosan megvizsgált hasznossépitőszert is ajánlhatok s ez az ugynevezett La Ravissante perfectionnee a világhírű Dr. Lejosse párisi orvos által feltalált ártalmatlan szépitőszert, egy üvegtől ára 2 frt 50 kr, kisebb 1 frt 50 kr, hozzá való szappan 1 db. 30 kr; valódi csakis azon La Ravissante Perfectionnee, melynek két fehér árújeggyel ellátott üvegtokján következők olvashatók: 1-ször Jeunesse et Beatee La Ravissante Perfectionnee, du dr. Lejosse, rue de Rivoli a Paris, 2-or a törvényesen bejegyzett cég HATSCHKE MIKSA optikus Budapest, vaci utca 23. Vaitzner-gasse 23.

Megrendelések pontosan eszközöltetnek s nem tetszés esetén a tárgyak szívesen kicseréltetnek.

116—11—15.